

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1925 kl. 6 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.
(4:e avd.)

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1925—1926 har Kungl. Maj:t under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen (punkt 1) *Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.*
[1.]¹⁾

dels bestämma antalet ordinarie befattningar i kommunikationsdepartementet på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditiionschef, arvode enligt 5 i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd.....	B 30
4 förste kanslisekreterare.....	B 26
1 registrator	B 22
4 andre kanslisekreterare	B 21
1 förste expeditiionsvakt	B 7
2 förste kanslibiträden	B 7
2 expeditiionsvakter	B 5
4 kanslibiträden	B 4

dels godkänna följande stat för kommunikationsdepartementet att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat:	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	168,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.....	17,700
	<u>Summa 190,200.</u>

¹⁾ Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli med kronor 190,200.

Beträffande motiveringen för detta förslag har departementschefen åberopat vad chefen för finansdepartementet den 31 december 1924 vid behandling av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden, vartill utskottet tillåter sig hänvisa.

Utskottets
yttrande.

Riksdagen har numera fattat beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden. Detta beslut, som bland annat innebär, att kvinnliga befattningshavare icke skola vara berättigade åtnjuta lön enligt högsta löneklassen i vederbörande lönegrad i den för manliga och kvinnliga befattningshavare beslutade gemensamma löneplanen, föranleder, att den i staten för kommunikationsdepartementet ingående anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän kan nedsättas med 900 kronor till 167,600 kronor samt att anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli i följd härav kan begränsas till 189,300 kronor. Likaså föranledes av riksdagens beslut förändring i benämningen av de i 7:e och 4:e lönegraderna upptagna förste kanslibiträdes- och kanslibiträdesbefattningarna till *kanslibiträde* respektive *kontorsbiträde*.

Utskottet, som i övrigt icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må

a) bestämma antalet ordinarie befattningar i kommunikationsdepartementet på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditiionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd	B 30
4 förste kanslisekreterare	B 26
1 registrator	B 22
4 andre kanslisekreterare	B 21
1 förste expeditiionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditiionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4

b) godkänna följande stat för kommunikationsdepartementet att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag ...	167,600
Vikariatersättningar, förslagsanslag	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	17,700
	<u>Summa 189,300.</u>

samt

c) i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till departementets ardelning av Kungl. Maj:ts kansli med 189,300 kronor.

2:o) Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att för upprätthållande av departementets verksamhet för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 28,420 kronor.

Departementets verksamhet.

[2.]

Utredningen återfinnes å sid. 2 och 3 av återopade statsrådsprotokollet.

För upprätthållande av departementets verksamhet utgår för budgetåret 1924—1925, utöver det ordinarie anslaget, ett extra anslag å 28,420 kronor. Anslaget är avsett till avlöande av följande befattningshavare med nedan nämnda belopp för år räknat, nämligen:

	Kronor.
en extra byråchef för regeringsrättsföredragningen	10,020
» » » » tekniska ärenden	12,000
» särskild föredragande för stadsplaneärenden	6,400
	<u>Summa 28,420.</u>

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för upprätthållande av departementets verksamhet för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 28,420 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) att dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på följande sätt:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

[3.]

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	A 2
2 byråchefer och ledamöter	B 30
1 byrådirektör och ledamot	B 28
2 förste byråingenjörer	B 26
3 byråingenjörer	B 21
1 notarie	B 21
1 registrator, tillika aktuarie	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 förste expeditiönsvakt	B 7

2 förste kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kanslibiträden	B 4

dels godkänna följande stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	135,100
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	29,700
	<hr/> Summa 168,300.

dels ock i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med 168,300 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 3—5 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som för år 1922 utgick med 169,000 kronor och för första halvåret 1923 med hälften av detta belopp, nedsattes genom minskning av den i anslaget ingående posten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. för budgetåret 1923—1924 till 165,500 kronor, till vilket belopp anslaget upptogs jämväl för budgetåret 1924—1925.

Till förstärkning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetskrafter beviljades för år 1922 ett extra anslag av 57,600 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften av detta belopp eller 28,800 kronor. Vissa av hänsyn till den statsfinansiella situationen vidtagna personalinskränkningar inom styrelsen möjliggjorde, att anslaget för budgetåret 1923—1924 kunde sänkas till 44,000 kronor samt för budgetåret 1924—1925 ytterligare till 40,000 kronor.

För budgetåret 1925—1926 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om ett extra anslag till styrelsens verksamhet av 44,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Jag anhåller till en början att få erinra därom, att min företrädare i statsrådsämbetet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1924 tillkallat sakkunniga för utredning av den tidigare vid flera tillfällen berörda frågan om ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet. Utredningens igångsättande föranleddes närmast av önskan att med en fastare organisation ersätta de helt provisoriska anordningar, som det visat sig nödvändigt att vidtaga för tillgodoseende av särskilt länsstyrelsernas behov av teknisk sakkunskap vid behandlingen av frågor rörande vägväsendet och automobiltrafiken. I de sakkunnigas uppdrag ingår emellertid givetvis att utreda de statliga organisationsspörsmålen inom alla viktigare grenar av väg- och vattenbyggnadsväsendet, bland annat jämväl den senast i statsverkspropositionen till 1923 års riksdag berörda frågan om ordnande av den statliga kontrollen över de enskilda järnvägarna. På grund av utredningsarbetets omfattande beskaffenhet har detsamma, enligt vad jag inhämtat,

icke kunnat fortskrida så långt, att förslag i ämnet hinna föreläggas innevarande års riksdag. Frågorna om anslagen till väg- och vattenbyggnadsväsendet för budgetåret 1925—1926 torde sålunda icke komma att beröras av utredningens resultat.

Det ordinarie anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kommer emellertid att röna inverkan av det ovan berörda förslaget angående, bland annat, ordnande av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden. Vid bifall till detta förslag skulle nämligen erfordras en höjning av de i styrelsens stat ingående anslagsposterna för avlöningar till ordinarie tjänstemän och för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med respektive 2,100 kronor och 700 kronor, vadan alltså statens slutsumma skulle höjas från 165,500 kronor med tillhopa 2,800 kronor till 168,300 kronor.

Vad beträffar det extra anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet så må erinras därom, att styrelsen enligt bestämmelserna angående fördelningen av automobilskattemedlen från och med år 1924 erhållit en helt ny arbetsuppgift. Motorfordonstrafikens starka utveckling med därav följande behov av vägförbättringar m. m. har gjort, att talrika anspråk på delaktighet i automobilskattemedlen framställts. Den med hänsyn till vikten av ifrågavarande medels ändamålsenliga användning nödvändiga sovringen av föreliggande framställningar och den erforderliga granskningen av uppgjorda arbetsplaner har, enligt vad jag inhämtat, medfört ett betydande arbete. Sålunda har en av byråingenjörerna i styrelsen under större delen av år 1924 varit sysselsatt så gott som enbart med ärenden rörande automobilskattemedel. Genom kungörelserna den 23 maj och den 20 juni 1924 rörande statsbidrag till färdigställande av vissa av Norrlands och Södra Sveriges statsarbeten påbörjade arbetsföretag ha dessutom ytterligare göromål ålagts styrelsen. Under sådana förhållanden synes det påkallat att för budgetåret 1925—1926 höja det extra anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet till samma belopp, som anvisats för budgetåret 1923—1924, eller 44,000 kronor. Jag anser mig alltså böra tillstyrka väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning i detta avseende.»

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har ej givit utskottet anledning till annan erinran än att utskottet med hänsyn till riksdagens beslut i fråga om ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden funnit anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kunna nedsättas med 800 kronor eller från 135,100 kronor till 134,300 kronor samt anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sålunda kunna begränsas till 167,500 kronor. Utskottet har härjämte iakttagit den förändrade benämning å vissa tjänster, som enligt riksdagens beslut borde vidtagas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bestämma antalet ordinarie befattningshavare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på följande sätt:

*Utskottets
yttrande.*

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	A 2
2 byråchefer och ledamöter	B 30
1 byrådirektör och ledamot	B 28
2 förste byråingenjörer	B 26
3 byråingenjörer	B 21
1 notarie	B 21
1 registrator, tillika aktuarie	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kontorsbiträden	B 4

b) godkänna följande stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat:	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	134,300
Vikariatersättningar, förslagsanslag	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	29,700
	<u>Summa 167,500.</u>

samt

c) i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* med 167,500 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet.

[4.]

4:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) får utskottet hemställa

att riksdagen må till *upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 44,000 kronor.

Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distrikts-tjänstemän.

[6.]

5:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom ytterligare medel till *avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 4,500 kronor.

Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

[7.]

6:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) hemställer utskottet,

att riksdagen må i riksstaten uppföra det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren utan angivet belopp.

7:0) I förslaget till riksstat har Kungl. Maj:t (punkt 8) upptagit ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten med oförändrat belopp 45,000 kronor. *Expenser för allmänna arbeten.*

[8.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 7—9 av återopade statsrådsprotokollet.

Till expenser för allmänna arbeten, d. v. s. huvudsakligen till bestridande av rese- och inspektionskostnader i anledning av den kontroll m. m. av allmänna arbeten, som det åligger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa genom sina tjänstemän, har sedan flera år utgått ett ordinarie reservationsanslag av 45,000 kronor. Detta belopp har emellertid visat sig otillräckligt för ändamålet. Det årliga medelsbehovet har nämligen för de senaste åren beräknats uppgå till 90,000—100,000 kronor. Utöver det ordinarie anslaget hava därför måst anvisas anslag å extra stat, för vardera av budgetperioderna 1922 och 1923—1924 uppgående till 50,000 kronor.

För budgetåret 1924—1925 beräknade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anslagsbehovet — däri inberäknat jämväl vad som kunde åtgå för styrelsens flyttning till nya ämbetslokaler — till 95,000 kronor. Redan vid ingången av budgetåret 1923—1924 hade emellertid å anslaget förefunnits en reservation av över 23,000 kronor och föredragande departementschefen ansåg sig därför kunna förvänta, att en icke obetydlig besparing å anslaget skulle stå till buds jämväl vid ingången av budgetåret 1924—1925. Vidare beräknades den av styrelsen omnämnda flyttningen till nya lokaler icke kunna komma till stånd under sistnämnda budgetår. Med hänsyn härtill och då all möjlig sparsamhet ifråga om utgifterna från anslaget syntes påkallad, ansågs en nedsättning av den av styrelsen begärda summan till 65,000 kronor kunna ske. Utöver det ordinarie anslaget åskades därför ett extra anslag av blott 20,000 kronor, vilket ock av riksdagen beviljades.

Den uttalade förmodan om reservation å anslaget vid innevarande budgetårs början har besannats, i det att enligt budgetredovisningen ett belopp av icke mindre än 48,198 kronor 49 öre kvarstod oanvänt den 1 juli 1924.

För budgetåret 1925—1926 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för ändamålet beräknat, förutom det ordinarie anslaget med oförändrat belopp, 45,000 kronor, jämväl ett förstärkningsanslag av 20,000 kronor. Sistnämnda anslag vore avsett till täckande av kostnaderna för flyttning av styrelsens lokaler till den nya ämbetsbyggnaden i kvarteret Murmästaren.

Departementschefen anför följande:

»Beträffande den framtida belastningen av ifrågavarande anslag är att märka, att denna kommer att i viss mån röna inverkan av de bestämmelser, som meddelats i kungörelsen den 31 oktober 1924 angående dispositionen av anslaget till bidrag till vägunderhållet på landet. I samband med genomförandet nästlidet år av den ändring i 60 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att statsbidraget till vägunderhållet hädanefter skall i vissa fall utgå efter de verkliga underhållskostnaderna, har det framstått såsom nödvändigt att skapa effektivare kontroll över väghållningsdistriktens räkenskaper samt användningen av de för underhållsarbeten av-

sedda medlen. I enlighet med ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte särskilda sakkunniga för utredning angående omläggning av väghållningsdistriktens räkenskaper avgivet förslag har för sådant ändamål i förenämnda kungörelse intagits stadgande därom, att i de fall, då statsbidraget skall beräknas å den verkliga underhållskostnaden, vägstyrelses rekvisition av bidraget skall vara åtföljd av intyg angående denna kostnad enligt väggassans räkenskaper, utfärdat av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordnad sakkunnig person. Ersättningen till de sålunda förordnade sakkunniga personerna kommer att gäldas från anslaget till expenser till allmänna arbeten. Den ökning av anslagets belastning, som härav föranledes, lär emellertid icke bliva mera betydande.

Under budgetåret 1923—1924 uppgingo utgifterna för expenser för allmänna arbeten till allenast obetydligt över 70,000 kronor. Det torde därför kunna förväntas, att belastningen å anslaget för budgetåret 1924—1925 kommer att avsevärt understiga den av styrelsen tidigare — inklusive flyttningskostnad — beräknade summan av 95,000 kronor. Då emellertid de för samma budgetår för ändamålet tillgängliga medlen belöpa sig till över 113,000 kronor, torde man böra räkna med att vid ingången av budgetåret 1925—1926 hava att tillgå en reservation, vilken lär kunna överslagsvis beräknas till minst 30,000 kronor.

Under förutsättning att all möjlig begränsning i styrelsens inspektionsverksamhet allt fortfarande iakttages, torde alltså, såsom styrelsen också antager, medelsbehovet härför under budgetåret 1925—1926 kunna i huvudsak tillgodoses medelst anvisande av allenast det ordinarie anslaget å 45,000 kronor. Emellertid tillkommer den extra kostnaden för styrelsens flyttning till den nya ämbetsbyggnaden i kvarteret Murmästaren, vilken, enligt vad jag under rubriken »Byggnadsväsendet» kommer att närmare omnämna, väntas bliva färdigställd under våren 1926. Själva flyttningen lär icke behöva draga större kostnader. Enligt vad jag inhämtat, blir det emellertid vid inflyttningen i de nya lokalerna nödvändigt att anskaffa nya möbler till ett flertal rum. Med iakttagande av nödig sparsamhet torde dock en summa av 10,000 kronor vara tillräcklig för täckande av de i samband med flyttningen uppkommande kostnaderna.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som i likhet med departementschefen anser, att ifrågavarande extra anslag bör kunna begränsas till 10,000 kronor, får nu beträffande det ordinarie anslaget hemställa,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till *expenser för allmänna arbeten* med oförändrat belopp, 45,000 kronor.

Förstärkning
av anslaget
till expenser
för allmänna
arbeten.

8:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) och under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anført, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förstärkning av reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 10,000 kronor.

9:o) Kungl. Maj:t har i förslaget till riksstat uppfört det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar med oförändrat belopp, 90,000 kronor (punkt 10).

Vägundersökningar.
[10.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 9—11 i statsrådsprotokollet.

Förutom det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar, vilket sedan år 1921 utgått med 90,000 kronor för år räknat, har, då detsamma visat sig otillräckligt, för ändamålet anvisats extra förstärkningsanslag, för vart och ett av åren 1921 och 1922 med 90,000 kronor, för första halvåret 1923 med 100,000 kronor och för budgetåret 1923—1924 med 180,000 kronor. Sistnämnda belopp äskades av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämväl för budgetåret 1924—1925. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag nedsattes emellertid det extra anslaget för detta budgetår till 130,000 kronor.

I syfte att för framtiden minska belastningen å anslaget och samtidigt ernå en välbehörlig sovring av framställningarna om vägundersökningar vidtogs nästlidet år med riksdagens bifall en förändring ifråga om villkoren för åtnjutande av statsbidrag till sådana företag. Beträffande undersökningar, vartill förrättningsman icke förordnats redan före innevarande budgetårs början, stadgades nämligen, att vederbörande intressenter skola själva bestrida *dels*, såsom förut, alla hantlangningskostnader *dels* och minst en tredjedel av övriga undersökningskostnader. Beträffande viktiga företag i betungade väghållningsdistrikt kan dock viss nedsättning av intressenternas andel ske.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu beräknat, att 1924—1925 års anslag skall vara i stort sett tillräckligt för att betala de under detta budgetår inkommande och granskade arbetsplanerna. Ersättningen för återstående under arbete varande arbetsplaner, vilka ej torde föreligga färdigranskade förr än efter den 1 juli 1925, har av styrelsen beräknats till 99,000 kronor, vilket belopp skulle komma att belasta anslaget för 1925—1926.

Enligt vad styrelsen uppgivit, har hos styrelsen samlats omkring 200 framställningar om förordnanden för vägundersökningar, vilka av vederbörande länsstyrelse beslutats skola med statsmedel upprättas.

På grund av riksdagens beslut, att intressenterna skola med en tredjedel deltaga i undersökningskostnaderna, hava samtliga dessa 200 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insända framställningar blivit återsända till länsstyrelserna för att av vägstämmor och länsstyrelser ånyo prövas, huruvida och i vilken ordning vägundersökningarna böra utföras under de nya förordnanden efter den 1 juli 1924 gällande villkoren. Dessa framställningar hava ännu ej återkommit, varför det icke varit möjligt för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att med någon större grad av noggrannhet angiva det föreliggande behovet av statsmedel för nya undersökningar. Styrelsen anser sig emellertid kunna förberedelsevis beräkna, att härav endast omkring 150 stycken återkomma till styrelsen. Av dessa beräknas endast två tredjedelar bliva av vederbörande undersökningsförrättare färdigställda och i väg-

och vattenbyggnadsstyrelsen under budgetåret granskade. Dessa vägförslag till ett antal av cirka 100 hava av styrelsen beräknats betinga en kostnad av omkring 120,000 kronor, och skola, enligt de nya bestämmelserna, härav på statsverket komma två tredjedelar eller 80,000 kronor.

Departementschefen har i frågan anfört följande:

»Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhåller, torde de för budgetåret 1924—1925 tillgängliga medlen förslå till betalning av de under samma tid redovisade undersökningsförrättningar. Någon avsevärdare reservation å anslaget lär emellertid icke uppstå. Vad beträffar styrelsens uppskattning av medelsbehovet för budgetåret 1925—1926 synes intet vara att erinra mot densamma i vad den avser före den 1 juli 1924 utfärdade förordnanden. Däremot kan det ifrågasättas, huruvida de framställningar, som på grund av de ändrade bestämmelserna om statsbidragets utgående återsänts till vederbörande för att tagas under förnyad omprövning, komma att under budgetåret 1925—1926 färdigställas till det antal styrelsen förmodar. Härtill kommer, att, oaktat den nyinförda skyldigheten för intressenterna att själva bestrida en avsevärd del av undersökningskostnaden givetvis helt automatiskt medför en gallring av framställningarna till såväl antal som beskaffenhet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen dock måste noggrant övervaka, att allenast viktigare företag och blott sådana, som under den närmaste tiden kunna komma till utförande, bliva föremål för undersökning.

Med hänsyn härtill anser jag någon nedsättning av den äskade summan kunna äga rum, därvid jag samtidigt förutsätter, att det tidigare tillämpade systemet med undersökningskostnadernas förskotterande under ofta långa tidsperioder antingen av vederbörande tjänstemän eller intressenterna må kunna helt avvecklas. Beträffande anslagsbeloppet må framhållas, att förevarande anslag under senare år i allmänhet kommit till användning jämväl till gäldande av kostnaderna för undersökningar rörande broarbeten, detta med hänsyn till det samband, vari de ofta stå till vägföretag. På grund av den växande tunga automobiltrafiken torde det, såsom i det följande omnämnas, under de kommande åren bli nödvändigt att utföra broombyggnader i ganska avsevärd omfattning. På grund härav synes en minskning av det äskade anslaget med mera än 20,000 kronor ej vara tillrådlig. Utöver det ordinarie anslaget skulle sålunda äskas ett extra anslag av 70,000 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till vad departementschefen sålunda anfört, lär det ordinarie anslaget till vägundersökningar böra uppföras med oförändrat belopp, 90,000 kronor, varjämte ett extra anslag å 70,000 kronor synes böra för ändamålet beviljas.

Utskottet får alltså under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till *vägundersökningar* med oförändrat belopp, 90,000 kronor.

10:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) och under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anför, hemställer utskottet,

*Förstärkning
av anslaget
till vägunder-
sökningar.*

att riksdagen må till *förstärkning av anslaget till vägunder-
undersökningar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag
av 70,000 kronor.

[11.]

11:o) Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

*Förbättring
och underhåll
av städernas
för automobil-
trafiken vik-
tiga gator
och vägar.*

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 11 och 12 av statsrådsprotokollet.

[12.]

I enlighet med det förslag, chefen för finansdepartementet framlagt i det såsom bilaga till årets statsverksproposition under rubrik Inkomsterna fogade statsrådsprotokollet över finansärenden den 2 januari 1925, skulle de skattemedel, som för varje år inflyta jämlikt förordningarna den 2 juni 1922 om automobils katt och om särskild katt å automobilgummiringar eller jämlikt förordningen den 23 maj 1924 om särskild katt å bensin och motorsprit eller jämlikt de särskilda bestämmelser, Kungl. Maj:t enligt 18 § i förstnämnda förordning må hava meddelat (*automobilskattemedel*), hädanefter komma att uppföras å riksstatens inkomstsida. Samtidigt härmed skulle mot berörda inkomsttitel svarande anslag till gatu- och vägväsendet uppföras å riksstatens utgiftssida, varvid med hänsyn till den olikhet, som jämlikt gällande författningar råder mellan städer och landsbygd ifråga om sättet för automobilskattemedlens disposition, utgifterna skulle fördelas på två anslag, ett till förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar och ett till motsvarande arbeten på landsbygden.

Ifrågavarande anslag, som ansetts böra erhålla karaktären av reservationsanslag, att direkt utgå av automobilskattemedel, hava upptagits å sjätte huvudtiteln under rubriken »väg- och vattenbyggnadsväsendet». Av det belopp om sammanlagt 15,000,000 kronor, varmed automobilskattemedlen föreslagits skola uppföras å riksstatens inkomstsida, hava jämlikt gällande bestämmelser 20 procent eller 3,000,000 kronor tillgodoförts städerna och 80 procent eller 12,000,000 kronor landsbygden.

Mot förevarande förslag om att uppföra automobilskattemedlen å riksstaten, vilket förslag tillkommit på grund av framställning från riksdagen, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Med tillstyrkande jämväl i övrigt av Kungl. Maj:ts under nu förevarande punkt gjorda framställning, hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *förbättring och underhåll av städernas
för automobiltrafiken viktiga gator och vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000, kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

Förbättring
och underhåll
av för auto-
mobiltrafiken
viktiga vägar
och broar å
landsbygden
m. m.

12:o) Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 11 och 12 av statsrådsprotokollet.

[13.]

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande inom riksdagen väckta motioner nämligen, inom första kammaren, nr 7 av herrar *A. Elisson* och *Ernst Svensson*, nr 34 av herr *C. G. Ekman m. fl.* samt nr 50 av herrar *Henrik Andersson* och *N. Gabrielsson* och inom andra kammaren, nr 13 av herr *G. Johanson* i Hallagården *m. fl.*, nr 43 av greve *R. Hamilton m. fl.* samt nr 59 av herr *P. Persson* i Trången *m. fl.*

I den av herrar Elisson och Ernst Svensson väckta motionen har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att 4 § i förordningen den 20 juni 1924 om fördelning av automobilskattemedel skall erhålla följande lydelse:

Konungen äger att av skattemedel, som enligt 3 § skola tillgodokomma visst län, årligen bevilja bidrag till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar och broar inom länet samt till underhåll av sådana vägar och broar, vilkas underhåll på grund av automobiltrafik i synnerlig grad försvåras, ävensom till sådan vinterväghållning, som är till särskilt gagn för automobiltrafiken. Vad — — — — — förordnas.

Herr *C. G. Ekman m. fl.* hava i den av dem väckta motionen yrkat, att riksdagen, vid anvisande av det i statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln, punkt 13, uppförda anslaget till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel, måtte för sin del besluta och hos Kungl. Maj:t begära sådan ändring i kungl. förordningen den 20 juni 1924 och kungl. kungörelsen den 21 november samma år angående fördelning av automobilskattemedel, att av den landsbygden tillkommande andel av dessa medel erforderligt belopp ställes till förfogande för utdelning enligt av motionärerna angivna grunder till de väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Herrar *Henrik Andersson* och *Gabrielsson* hava i den av dem väckta motionen hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen av förslag till sådan ändring av gällande författningar rörande automobilskattemedlens användning, att, sedan dessa medel fördelats länsvis, väghållningsdistrikten, oavsett vad i övrigt må vara stadgat om vägkassas övertagande av väghållningen såsom villkor för bidrags erhållande, måtte tillförsäkras skälig ersättning för den merkostnad, automobiltrafiken medför för det egentliga vägunderhållet, att utgå på det sätt, som kan finnas lämpligast.

Herr Johansons i Hallagården m. fl. motion är likalydande med ovanberörda, av herrar Elisson och Ernst Svensson väckta motion, greve Hamiltons m. fl. motion är likalydande med herr C. G. Ekmans m. fl. förberörda motion och den av herr Persson i Trängen m. fl. väckta motionen är likalydande med ovan omförmälda av herrar Henrik Andersson och Gabrielsson väckta motion.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I de av herr C. G. Ekman m. fl. och greve Hamilton m. fl. väckta motionerna föreslås, att av den andel av automobilskattemedlen, som tillkommer landsbygden, erforderligt belopp skulle ställas till förfogande för att beträffande de väghållningsdistrikt inom landet, där samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, användas för tilldelning av ett ytterligare väghållningsbidrag å 15 procent utöver det ordinarie bidrag av 30 procent, som nu utgår enligt gällande väglag. Härtill skulle komma ett ytterligare tilläggsbidrag att utgå efter vissa angivna grunder till likaledes sådana särskilt betungade väghållningsdistrikt, vilkas samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Att automobilskattemedlen böra komma till användning jämväl för att bereda lättnader i själva vägunderhållet och för täckande av de merutgifter, som automobiltrafiken otvivelaktigt medfört för de underhållsskyldige, är av riksdagen redan tidigare fastslaget. I detta avseende får utskottet erinra bland annat om en vid senaste riksdag vidtagen förändring i gällande författning, varigenom avsågs att åt kraven på bidrag till själva vägunderhållet bereda full likställighet med de föreliggande intressena av att från automobilskattemedlen lämnades understöd till ombyggnads- och förbättringsarbeten.

Otvivelaktigt har vid den första och enda fördelning av automobilskattemedlen, som hittills ägt rum, den största anparten av dessa gått till förbättrande åtgärder. Från sakkunnigt håll har emellertid för utskottet framhållits, hurusom detta förklarades därav, att vägstyrelserna vid sina ansökningar om bidrag satt i förgrunden behovet av att till en början söka grundförbättra vägarna, så att de över huvud taget kunde trafikeras av motorfordon utan oskäligt höjande av underhållskostnaden. Genom en förbättrad avdikning och en förstärkning av vägbanan bleve nämligen det framtida underhållet billigare. På detta sätt komme alltså de till förbättringar anslagna medlen indirekt vägunderhållet till godo i en icke ringa utsträckning. Det vore således av den allra största betydelse, att automobilskattemedlen särskilt under dessa första år till övervägande del komme förbättringsarbetena till godo och därmed indirekt underhållsarbetena.

Gentemot motionärernas yrkande kan vidare framhållas, att genom den allmänna fördelning över landets vägunderhållsdistrikt av viss del av automobilskattemedlen, som i motionerna föreslagits, visserligen ett allmänt ökat bidrag till vägunderhållet skulle erhållas, men knappast säkerhet vinnas för att just de väghållningsdistrikt, som äro särskilt betungade av exempelvis

*Utskottets
yttrande.*

en stor genomlöpande automobiltrafik, erhöle den däremot svarande lättnad i vägunderhållet, som får anses vara ett huvudsyfte med automobilskattemedlen. Påvisats har också för utskottet, hurusom en tilldelning till vägdistriktet av grundbidrag på det sätt, motionärerna tänkt sig, skulle medföra, att för vissa län detta grundbidrag bleve större än länets hela andel av automobilskattemedlen. Detta gäller åtminstone med de hitintills utdelade skattebeloppen och skulle antagligen även bliva fallet för vissa län med de hädanefter tillkommande skatteandelarne. Norrbottens läns andel utgjorde exempelvis år 1924 omkring 77,000 kronor, under det att den ytterligare andel av 15 % av vägunderhållskostnaden, som enligt i motionerna angiven norm skulle falla på detta län, borde kunna approximativt angivas till 300,000 kronor.

Å andra sidan torde ett genomförande av det motionsvis framförda förslaget innebära en större säkerhet för att vid fördelningen av automobilskattemedlen själva vägunderhållet komme att erhålla sin vederbörliga andel. Ett beslut i av motionärerna angiven riktning torde också, enligt vad från sakkunnigt håll vitsordats, bidraga till ökad trygghet för vägdistriktens ekonomi samt ökat intresse för övergång till ett mera tidsenligt underhåll genom vägkassorna och härigenom i stort sett till en besparing för landet i sin helhet i avseende å vägutgifter. Härigenom skulle även underlättas fördelningen av medlen samt övervakandet av deras rätta användning. Då underhållsmedlen på detta sätt efter bestämda beräkningsgrunder komme att tilldelas vägkassorna, bleve det nämligen icke längre nödvändigt att som hittills övervaka att tilldelade belopp användes till vissa bestämda vägars underhåll efter på förhand uppgjord plan, utan kunde kontrollen inskränkas till att avse, huru vägstyrelsen i stort sett tekniskt skötte distriktets vägunderhåll.

De ovan antydda betänkligheterna ur synpunkten av en rättvis fördelning å skilda landsdelar och inom skilda vägdistrikt, i olika hög grad betungade av automobiltrafik, torde också kunna förminskas genom att i motionerna angiven fördelningsprocent sänktes från 15 till exempelvis högst 10 procent, varvid ytterligare utjämningsbidrag i av motionärerna föreslagen form ej skulle utgå. I samband därmed torde den allmänna, nu till 20 procent bestämda och till Kungl. Maj:ts förfogande ställda utjämningsandelen kunna sänkas. Ett allmänt medgivande av rätt till visst bidrag till vägunderhållet från automobilskattemedlen innebär nämligen, såsom ovan visats, i och för sig en utjämning av dessa skattemedel till förmån för de hårdast betungade landsdelarna, oberoende av vad från dessa landsdelar influtit i skatt. För att icke till ett dylikt ökat allmänt underhållsbidrag alltför stor del av automobilskattemedlen skulle komma att disponeras, torde vidare en maximigräns böra sättas för vad som totalt i förhållande till influtna dylika medel finge härför disponeras, så att exempelvis under inga förhållanden finge på detta sätt till ökat vägunderhållsbidrag utbetalas mer än 30 procent av vad som för ett visst år funnes sammanlagt i automobilskattemedel disponibelt för landsbygden.

Om än alltså utskottet finner vissa billighetsskäl tala för ifrågavarande motionsvis framförda förslag och jämväl hyser den uppfattningen, att det samma med vissa — på grundval av verkställda nödiga utredningar — vidtagna modifikationer skulle kunna innebära en godtagbar grund för åstadkommande av en bättre fördelning och utjämning av automobilskattemedlen, anser sig dock utskottet icke nu böra framkomma med någon hemställan i dylik riktning. Såsom synnerligen angeläget betraktas nämligen på sakkunnigt håll, att innan ändringar i nuvarande författning vidtagas, någon erfarenhet av nu gällande bestämmelsers verkningar vunnits. Ännu hava blott ett års medel blivit utdelade; detta har därjämte skett under en tid, då övergången från naturaunderhåll till distriktens övertagande av vägunderhållet först börjat på fullt allvar tränga sig fram, utan att dock en dylik övergång i större omfattning ännu hunnit genomföras. Nödvändigt anses också vara att vinna utredning om automobiltrafikens omfattning i de olika länen och å de olika vägarna, denna trafiks åverkan å vägarna och det föreliggande behovet av vägförbättringar och vägunderhåll. Såsom ett önskemål har därjämte uttalats, att för varje vägdistrikt upprättas plan för dylika arbeten, avseende några år framåt, exempelvis fem år, vilka planer därefter borde för varje län av länsstyrelserna granskas och sammanställas. Först sedan utredningar av antydd art verkställts och dylika planer upprättats samt klarhet vunnits rörande storleken av de kostnader, som oundgängligen nödiga förbättringsarbeten för ernående av ett något så när ekonomiskt underhåll bort betinga, torde en mera säker grundval för revision av fördelningsbestämmelserna i nu angivna liksom i andra hänseenden kunna vinnas.

Ett enhetligt och fullt rationellt ordnande av vägdistriktens bokföring är också en fråga, som blir av allt större vikt ju mera medel, som ställas till vägdistriktens disposition. Ett i detta avseende av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med tillhjälp av särskilda sakkunniga utarbetat förslag är för närvarande utremitterat till länsstyrelser och andra myndigheter för granskning.

Vissa förslag hava också framkommit om möjlighet att erhålla bidrag till nya angelägna sörändamål, exempelvis i fråga om bekostande av önskvärda förbättringar i säkerhetsanordningarna vid järnvägsövergångar, där risken för kollisionsolyckor är mera framträdande.

Det synes alltså enligt utskottets mening icke tillrådligt att för närvarande skrida till något fastställande av ändrade grunder för automobilskattemedlens fördelning. De jämkningar i riktning mot större hänsynstagande till de väghållningsskyldiga, som kunna anses önskvärda, torde kunna genomföras inom ramen av gällande bestämmelser. Sålunda torde den i utfärdade allmänna villkor uppställda fordran att för åtnjutande av bidrag från automobilskattemedlen erfordras, att vägdistrikten själva till en tredjedel bekosta det förbättrings- eller underhållsarbete, för vilket bidrag sökes, kunna i viss mån eftergivnas, så att kravet på distriktets egna bidrag, där särskilt ömmande förhållanden härtill böra föranleda, sänkes till exempelvis en fjärdedel eller femtedel.

Vad angår de övriga väckta motionerna, vilka samtliga avse utsträckning av rätten till underhållsbidrag jämväl till sådana vägdistrikt, inom vilka vägkassan icke övertagit underhållet, vill utskottet erinra, att vissa i liknande syfte vid föregående riksdag motionsvis gjorda yrkanden av riksdagen avslagits.

Utskottet, som med hänsyn till ovan anförda omständigheter anser de i ämnet väckta motionerna icke nu böra påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida, vill dock till sist, i anslutning till den vid senaste riksdag beslutade ändringen i automobilskatteförordningen, framhålla angelägenheten av att vid skeende fördelningar av automobilskattemedel tillbörligen beaktas de väghållningsskyldiges krav att erhålla en rättvis lättnad i en genom automobiltrafikens tillväxt betydligt ökad väghållningsbörd.

Under återopande härav och med hänvisning i övrigt till vad utskottet under nästföregående punkt anfört om uppförande av automobilskattemedlen å riksstaten, hemställer utskottet,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar Elisson och E. Svensson samt H. Andersson och Gabrielsson, Johanson i Hallagården m. fl. och Persson i Trängen m. fl. väckta motionerna (I: 7 och 50 samt II: 13 och 59), må till *förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

b) att de av herr C. G. Ekman m. fl. och greve Hamilton m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 34 och II: 43) må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

Undersökningar av mindre hamnar och farleder.

[14.]

13:o Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 12 och 13 av återopade statsrådsprotokollet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i ärendet anfört, att de av styrelsen redan utfärdade undersökningsförordnanden, vilka kunde väntas bliva redovisade under budgetåret 1925—1926, ansåges skola draga en kostnad av 22,000 kronor. Om därjämte för sådana nya undersökningar och arbetsplaner, som erfordrades beträffande brådska broombyggnader, beräknades ett belopp av 11,000 kronor, skulle medelsbehovet för nästkommande budgetår uppgå till ej mindre än 45,000 kronor.

Departementschefen har framhållit, hurusom till gäldande av kostnaderna för undersökningar rörande broarbeten anslaget till vägundersökningar torde

såsom hittills komma att i allmänhet anlitas. Därjämte finge kostnaderna för sådana arbetsplaner, som kommo till utförande medels bidrag av automobilskattemedel, gäldas av dessa medel. Med hänsyn även till nödvändigheten att iakttaga den strängaste sparsamhet och då det icke syntes kunna med visshet antagas, att redan utfärdade förordnanden hunne i den utsträckning, styrelsen beräknat, komma att redovisas under budgetåret 1925—1926, ansåge sig departementschefen icke kunna tillstyrka någon höjning av anslaget under denna punkt utöver den, som föregående år vidtog. Departementschefen ville jämväl beträffande detta anslag betona nödvändigheten av att planer uppgjordes endast beträffande sådana företag, som beräknades kunna bli utförda under närmaste tiden.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

14:o Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 850,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 14—17 i återopade statsrådsprotokollet.

Till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder anvisades för år 1922 1,100,000 kronor och för första halvåret 1923 hälften av detta belopp eller 550,000 kronor. Oaktat medelsbehovet för ändamålet ständigt ökats, vidtogos härefter av statsfinansiella skäl nedsättningar i anslaget. För budgetåret 1923—1924 anvisades sålunda 800,000 kronor och för budgetåret 1924—1925 ett ytterligare till 700,000 kronor minskat belopp.

Med hänsyn till de rådande ekonomiska förhållandena har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett sig böra undersöka i vad mån någon lättnad i anslagsbehovet kunde beredas med anlitage av automobilskattemedel. De undersökningar, som i dessa avseenden gjorts av styrelsen angående de särskilda länen, hade föranlett styrelsen antaga, att för budgetåret 1925—1926 ett belopp av i runt tal högst 1,800,000 kronor av automobilskattemedlen kunde förväntas komma till användning för brobyggnadsändamål och alltså till direkt lättnad för den allmänna brobyggnadsfondens krav, av styrelsen uppskattade till 3,200,000 kronor, och syntes sålunda för budgetåret 1925—1926 till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader böra anvisas ett extra reservationsanslag av 1,400,000 kronor.

Jämväl departementschefen har ansett att en höjning av förevarande anslag framstode såsom nödvändig. Att i full utsträckning tillmötesgå väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskande kunde emellertid under nuvarande för-

Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader.

[15.]

hållanden ej ifrågasättas. Departementschefen ansåge sig emellertid böra förorda, att anslaget höjdes till 850,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

I likhet med departementschefen finner utskottet erforderligt, att en höjning av nu utgående anslag för här ifrågavarande ändamål vidtages och finner sig utskottet böra tillstyrka det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet. Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen må till *understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt uppremsning av åar och farleder* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 850,000 kronor.

Bidrag till
anläggning
eller förbät-
ring av vägar
m. m.

[16.]

15:o) Kungl. Maj:t har (punkt 16) föreslagit riksdagen att för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 17—19 i åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet förehaft till behandling två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 8, av herr *L. Tjällgren m. fl.* och den andra inom andra kammaren, nr 10, av herr *P. Persson i Trängen m. fl.*, däri hemställt, att riksdagen måtte för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Såsom bidrag till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar har riksdagen anvisat för år 1922 5,000,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften av detta belopp eller 2,500,000 kronor. Av statsfinansiella skäl inskränktes anslaget för budgetåret 1923—1924 till 3,600,000 kronor och för innevarande budgetår till 3,000,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har framhållit, att enligt verkställd överslagsberäkning skulle under de närmaste åren för vägbyggnadsverksamheten erfordras ett årligt anslag av 9,500,000 kronor. Genom automobilskattemedlen kunde emellertid en minskning i anspråken på bidrag från förevarande anslag beredas, och har styrelsen efter närmare övervägande ansett sig kunna med hänsyn till automobilskattemedlen beräkna en största nedsättning av anslagskravet för budgetåret 1925—1926 med omkring 2,000,000 kronor.

Styrelsen har i enlighet härmed för nästkommande budgetår för ändamålet äskat ett anslag av 7,500,000 kronor.

Departementschefen anför i ärendet, bland annat, följande:

»De vägförbättringsarbeten, som nu framstå såsom angelägnast, avse i flertalet fall sträckor med stark motorfordonstrafik och äro alltså sådana, som kunna och i möjligaste mån böra understödjas med automobilskatte-

medel. En stor del av de mera viktiga förbättringsarbetena — och andra kunna icke för närvarande ifrågasättas — torde därför komma att utföras med bidrag av sådana medel.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhåller visserligen, att genom den föregående år verkställda tilldelningen av automobilskattemedlen endast ringa lättnad bereddes med avseende å de inneliggande kraven på bidrag från vägfonden. Oavsett den väsentliga ökning, som numera ägt rum av automobilskattemedlen, må påpekas, att nämnda förhållande i viss mån torde sammanhånga därmed, att en avsevärd del av de hos styrelsen inneliggande ansökningarna om statsbidrag äro flera — ända till tio — år gamla. Dessa framställningar hänföra sig alltså ofta till beslut om vägföretags utförande, vilka fattats under helt andra ekonomiska betingelser och trafikförhållanden än de nu rådande. De torde också sannolikt i många fall vara av den art, att de kunna utan större olägenhet tills vidare undanskjutas. Någon verkligt enhetlig uppfattning om de föreliggande vägbehoven torde dock näppeligen stå att ernå, med mindre än att schematiska flerårsplaner upprättas för varje län ifråga om vägväsendets utveckling i olika avseenden, vilka planer sedan göras till föremål för central samarbetning för hela landet. Med tillkomsten av sådana planer blir det också möjligt att bättre överblicka grunderna för tilldelning av medel från det flertal olika anslagstitlar, som numera finnes. Frågan om flerårsplaner beröres i de anvisningar rörande vägväsendet och automobiltrafiken, som under sistlidne mars utgavos från kommunikationsdepartementet, och har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen senare anmält, att det vore styrelsens avsikt att snarast åvägabringa närmare utredning i fråga om flerårsplanerna.

I avvaktan på det klarläggande av de olika vägbehoven, som härmed skulle erhållas, ävensom på ytterligare erfarenhet angående automobilskattemedlens användning synes det angeläget att iakttaga särskild försiktighet i fråga om utökningen av de olika väganslagen.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden finner jag mig nödsakad att inskränka anslagsäskandet under denna punkt till samma belopp, som anvisades för innevarande budgetperiod eller 3,000,000 kronor.»

På grund av automobilväsendets utveckling hava kraven på vägarnas tekniska utförande och underhåll på senaste tiden väsentligt stegrats. Mångenstädes erfordras en genomgripande omdaning av vägnätet för att tillgodose en alltjämt tilltagande landsvägstrafiks behov. Tack vare 1922 års riksdags beslut om automobilskattens införande kan dock statens medverkan för nödiga förstärkningsåtgärder lämnas på ett betydligt kraftigare sätt än eljest varit möjligt. För nästkommande budgetår beräknas sålunda landsbygdens andel i dessa medel komma att uppgå till cirka 12,000,000 kronor. Betydande kapitalbelopp hava också på senaste tiden i form av arbetslöshetsmedel nedlagts å allmänna vägarbeten. Sammanlagt utgjorde vid senaste årsskiftet dessa belopp, enligt vad utskottet från arbetslöshetskommissionen inhämtat, i runt tal 60,000,000 kronor, för vilken summa beräknades hava åstadkommits allmänna vägar till en sammanlagd längd av

*Utskottets
yttrande.*

cirka 2,500 kilometer. Trots vad som sålunda åtgjorts och även med tagen hänsyn till att den av automobilväsendet påkallade omdaningen av landets vägväsen i första hand avser förbättringar å det redan förefintliga vägnätet, föreligga dock alltså inom skilda trakter av landet behov av nya vägförbindelser, för vilkas åstadkommande påkallas statens medverkan. Icke minst gäller detta vissa skogstrakter i Norrland och annorstädes, vilkas nuvarande isolering från övrig bygd utgör ett avgörande hinder för deras framåtskridande.

Statens bidrag till vägbyggnader utgå för närvarande från ett flertal olika anslag. Förutom till det under förevarande punkt upptagna allmänna vägbyggnadsanslaget hava på senare tid medel årligen anvisats till anläggning av enklare vägar, ödebygdevägar och utfartsvägar, vilka tre anslagstitlar så småningom tvingat sig fram med hänsyn särskilt till de norrländska förhållandena. Att märka är att den sålunda skedda uppdelningen å olika anslag genomförts så gott som oberoende av den sedan gammalt förefintliga och i väglagen upptagna indelningen av landets allmänna vägnät i landsvägar och bygdevägar.

Jämväl från det under nästföregående punkt upptagna anslaget till brobyggnader samt från automobilskattemedlen utgå bidrag till vägbyggnadsarbeten.

Om än givetvis av förhållandena kan vara påkallat att bidragen till vägbyggnadsväsendet uppdelas på ett flertal anslag alltefter de olika samfärdseländamål, anslagen avse att tjäna, torde den nuvarande uppdelningen dock knappast kunna sägas uppfylla tillbörliga krav på klarhet och överskådlighet. Den bristande avgränsning av de olika anslagens ändamål, som utmärker densamma, jämte dess i vissa stycken mindre tidsenliga karaktär är ägnad att framkalla osäkerhet för den anlagssökande samt jämväl svårigheter, då det gäller att åstadkomma en rationell avvägning av anslagen och en rättvis fördelning av dessa alltefter de skiftande behoven i olika landsdelar.

Enligt vad som framgår av statsverkspropositionen, är emellertid frågan om normerna för de olika vägtyperna för närvarande under utredning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Under övervägande är därjämte att åstadkomma en bättre överblick över vägbehovet å olika orter genom upprättande av flerårsplaner för varje län; dessa planer, vilka skulle omfatta vägväsendets lämpliga utveckling i olika hänseenden, äro avsedda att sedermera göras till föremål för central bearbetning för hela landet.

Utskottet finner ur olika synpunkter önskvärt, att de sålunda ifrågasatta utredningarna rörande vägbyggnadsväsendet med därtill hörande skilda spörsmål snarast kunna komma till stånd. Utan att förbise de ökade krav i fråga om vägbyggnadernas utförande, som automobiltrafiken i stor utsträckning medfört, vill dock utskottet framhålla, att såsom en allmän synpunkt vid de blivande övervägandena torde böra fasthållas, att åt de statsunderstödda vägföretagen kan givas en efter trafikbehovet anpassad planläggning, så att icke på grund av fastställda bestämmelser eller i övrigt tillämpade tekniska normer framtingas anläggningar, som stå i ett mindre rimligt förhållande till den å dessa framlöpande trafiken. Detta gäller i synnerhet företag, som äro avsedda att åstadkommas med bidrag från anslagen till enklare vägar, ödebygdevägar och utfartsvägar.

Vad särskilt angår de med anslaget för enklare vägar utförda anläggningarna, synas dessa i fråga om byggnadssätt i verkligheten kommit att nära sammanfalla med den i väglagen omtalade bygdevägstypen, ett förhållande som synes stå i strid med vad som ursprungligen av statsmakterna avsågs då nämnda vägtyp år 1913 infördes.

Det är för utskottet känt, att icke blott i Norrland utan även inom landets sydliga delar stort intresse flerstädes förefinnes för en allmänare användning av en enklare vägtyp, avsedd att sätta glest befolkade skogstrakter i förbindelse med odlad bygd och landets övriga kommunikationsnät. På många håll har man, såsom i en av herr von Sneidern väckt motion närmare belyses, länge insett det berättigade i dessa skogsbygdens krav på vägar, men funnit mindre lämpligt att för erhållande av statsbidrag till en väg genom en glesbebyggd skogstrakt nödgas bygga en förbindelse lika stabil och lika dyrbar som den, som kräves i den tätbebyggda delen av vägdistriktet med dess livliga samfärdsel.

Dessa synpunkter förtjäna enligt utskottets mening allt beaktande. Med fasthållande av att nöjaktig avdikning med anläggandet av erforderliga trummor och broar bör åstadkommas, torde vid anläggningar av dessa enklare vägar, som i regel äro avsedda för en ringa samfärdsel, kunna väsentligt eftergivnas övriga tekniska fordringar exempelvis i avseende å lutningsförhållanden, vägbredd, vägbanans grusning och hårdgöring m. m. Sålunda torde vägbredden i allmänhet kunna begränsas till 2,5—3 meter under förutsättning att mötesplatser anläggas vid kurvor, stigningar och i övrigt i mån av behov. Avståndet mellan vägdikena torde dock i allmänhet böra tilltagas så stort att en framtida breddning av vägen vid en växande trafik underlättas.

Vad utskottet sålunda anfört, torde särskilt äga tillämpning å de förekommande ödebygdsväganläggningarna, vilka för närvarande utföras genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg, men som i allmänhet synas draga mycket höga kostnader, i synnerhet om i betraktande tages dessa anläggningars karaktär av nödtorftiga förbindelseleder genom fjälltrakter och andra synnerligen glest befolkade landsdelar. Enligt vad från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upplysts, beräknas dessa vägar, anlagda med en vägbredd av 2,5 meter, för närvarande kosta i medeltal omkring kronor 6: 50 för meter eller över det dubbla av det belopp av 3 kronor som angavs såsom sannolikt i den år 1918 i ämnet framlagda propositionen. För utskottet är ock känt att för ett genomsnittspris understigande sistnämnda belopp för närvarande kan i Norrland åstadkommas goda vägförbindelser.

Såsom ett allmänt önskemål framstår ock att kostnaderna för inspektion, kontroll och arbetsledning vid förekommande statsunderstödda vägbyggnadsföretag i möjligaste mån nedbringas och att arbetena organiseras på ett sådant sätt att detta syfte kan vinnas.

Då nu ett allmänt överblickande av vissa allmänna riktlinjer för den framtida utvecklingen av landets vägväsen synes förestå, har utskottet ansett sig böra framlägga dessa synpunkter. Utskottet vill därvid uttala en förväntan att den utredning av hithörande spörsmål, som av departementschefen omnämnts, gives en allsidig karaktär, så att jämsides med de från sakkunnigt

håll framförda tekniska kraven jämväl allmänna ekonomiska och praktiska behovssynpunkter kunna vinna tillbörligt beaktande.

Vad till sist angår frågan om beräkningen av det anslagsbelopp, som bör under nu förevarande punkt för nästkommande budgetår anvisas, får utskottet, under hänvisning till vad departementschefen i detta avseende anfört, tillstyrka, att anslaget bestämmes till av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 3,000,000 kronor. Utskottet, som alltså icke ansett sig kunna biträda de motionsvis gjorda framställningarna om höjning av denna summa, får hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herr Tjällgren m. fl. och herr Persson i Trången m. fl. i ämnet väckta motionerna i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må för *anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Anläggning
av enklare
vägar.
[17.]

16:o) Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att för anläggning av enklare vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 19—20 i statsrådsprotokollet.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet förehäft till behandling en inom första kammaren av herr *A. von Sneidern* väckt motion, nr 94, däri hemställts, att riksdagen måtte för anläggning av enklare vägar anvisa för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 800,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Medan allmänna vägbyggnadsanslaget kommer till användning huvudsakligen endast för landsvägar eller vägar, som hava större betydelse för den allmänna samfärdseln, har anslaget till enklare vägar tillkommit för att nödortfittigt tillgodose behovet av kommunikationer inom befolkningsfattiga trakter av riket, i främsta rummet de fyra nordligaste länen. Detta anslag avser att möjliggöra anläggandet av vägar, som visserligen icke uppfylla de fordringar, vilka ställas på landsväg i fråga om bredd, lutningsförhållanden, bärighet o. s. v., men som dock äro körbara alla tider på året, således även vår och höst.

Enligt en den 21 oktober 1921 i ämnet utfärdad kungörelse, nr 656, tillkommer det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, efter prövning och fastställelse av plan för väganläggningen, bevilja bidrag till densamma med högst $\frac{2}{3}$ av beräknat kostnadsbelopp. I undantagsfall kan, efter prövning av Kungl. Maj:t, högre anslag utgå. Ärenden, som avse bidrag till väganläggningar inom andra län än de fyra nordligaste, höra alltid under Kungl. Maj:ts prövning.

För vart och ett av åren 1919—1921 har riksdagen anvisat ett anslag av 750,000 kronor för anläggning av enklare vägar i rikets fyra nordligaste

län. För år 1922 höjdes anslaget till 1,500,000 kronor, och samtidigt utsträcktes dess användning till att avse anläggning av enklare vägar i hela landet. Sedermera hava emellertid nedsättningar av anslaget vidtagits, för budgetåret 1923—1924 till 825,000 kronor och för budgetåret 1924—1925 till 600,000 kronor, varvid emellertid förutsatts, att beloppet skulle i främsta runnet komma de nordligare länen tillgodo. Så har också skett, i det att anslaget för nämnda två budgetperioder i sin helhet tilldelats Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu anför, att för tillgodoseende av det beräknade löpande årsbehovet samt för avarbetande under en tid av tio år av den uppkomna bristen i anslagsmedel ett årligt anslag av 2,700,000 kronor vore erforderligt. Med hänsyn till befintliga reservationer hade styrelsen emellertid funnit sig böra för budgetåret 1925—1926 äska allenast 2,000,000 kronor.

Uti förevarande ärende har departementschefen för sin del yttrat följande:

»Den 1 juli 1924 förefanns å ifrågavarande anslag en reservation av 1,433,872 kronor 31 öre. Större delen härav är visserligen disponerad för olika företag. Enligt vad jag inhämtat, hade emellertid vid ingången av december månad nästlidet år av de Västernorrlands län tilldelade beloppen en summa av 324,100 kronor ännu icke anvisats till särskilda företag och av de andra än de fyra nordligaste länen tilldelade medlen återstodo ännu att fördela 66,800 kronor. Med hänsyn bland annat härtill anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka, att anslaget upptages till högre belopp än för innevarande budgetår eller 600,000 kronor. I likhet med vad som förutsatts beträffande anslagen för de tre senaste budgetperioderna synes detta belopp böra huvudsakligen avses för Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.»

Med åberopande av den av departementschefen lämnade utredningen och under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anför, får utskottet tillstyrka, att anslaget för nästkommande budgetår bestämmes till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 600,000 kronor. Utskottet, som alltså icke ansett sig kunna biträda det motionsvis framställda yrkandet om en höjning av anslaget till 800,000 kronor, får hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr von Sneiderns motion, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må för *anläggning av enklare vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

17:o) Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen *dels* för fullbordande av väganläggning mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor *dels ock* för påbörjande av anläggning av enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka i samma län anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Väg-
anläggning
Parkajoki—
Muodoslombolo—
Muonionalusta samt
Muodoslombolo—
Saivomuotka.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 20—24 i åberopade statsrådsprotokollet.

Under senare år hava särskilda åtgärder av statsmakterna vidtagits för åstadkommande av vägförbindelse i Muonio älvdal utmed finska gränsen.

Från Övertorneå — järnvägens nuvarande slutstation — till Pajala samt vidare därifrån till Areavaara har sedan länge funnits väg. Från Areavaara till Alanen Kihlangijoki har med statsunderstöd framdragits en enklare väg. Vägdelen Alanen Kihlangijoki—Parkajoki har färdigställts med medel från 1918 och 1919 års anslag till enklare vägar. Med anlitande av samma anslag för Norrbottens län för år 1920 samt en för möjliggörande av arbetets snabbare bedrivande provisoriskt hit överförd andel av det Västernorrlands län för år 1919 tillkommande motsvarande anslaget påbörjades härefter vägarbetet å sträckan från Parkajoki norrut. Sedan fråga uppkommit om anvisande av särskilt anslag för fullbordande av sträckan Parkajoki—Muonionalusta, har riksdagen för detta företag till och med innevarande budgetår anvisat särskilda anslag å tillhoppa 580,000 kronor, varav emellertid 75,000 kronor avsetts för återbetalande av förenämnda förskott från Västernorrlands läns medel till enklare vägar. Under år 1924 färdigställdes vägen, vilken är en s. k. enklare väg med en bredd av omkring 3.5 meter, i huvudsak fram till byn Muodoslombolo. Sedan numera beslut fattats om förflyttning av kyrkan och prästgården i Muonionalusta till denna by, har en ändring den tidigare planen för företaget vidtagits i så måtto att sträckan mellan de båda sistnämnda platserna beslutats skola utföras allenast såsom ödebygdsväg. Denna sträcka väntas bli fullbordad innevarande år.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu meddelat, att en verkställd utredning givit vid handen, att ett belopp av 35,000 kronor komme att utöver tidigare anvisade medel erfordras för vägföretagets färdigställande. Därest de för vägbyggnaden anskaffade inventarierna efter arbetets slut överfördes till och debiterades ödebygdsvägarna, skulle emellertid totalkostnaderna för arbetet minskas med omkring 10,000 kronor. I överensstämmelse härmed har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att för fullbordande av väganläggningen Parkajoki—Muonionalusta måtte för budgetåret 1925—1926 anvisas ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Vad angår frågan om gränsvägens fortsättande norr om Muodoslombolo, har länsstyrelsen i Norrbottens län i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen framlägga förslag om fortsättning av vägbyggnaden Parkajoki—Muodoslombolo fram till byn Saivomutka i Karesuando socken samt för påbörjande av detta företag åska ett anslag av förslagsvis 100,000 kronor. I häröver avgivet utlåtande har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat länsstyrelsens förslag, varjämte chefen för generalstaben i infortrat yttrande förklarat, att ur försvarets synpunkt intet vore att erinra mot vägbyggnadens fortsättande.

Departementschefen har framhållit, hurusom sista delen av vägsträckan fram till Muonionalusta icke torde kunna slutföras förrän under sommaren

1925, vadan arbetena på vägens fortsättning icke torde kunna under budgetåret 1925—1926 bliva mera omfattande. En summa av 50,000 kronor syntes därför vara för ändamålet tillräcklig, även om däruti inräknades det belopp av 10,000 kronor, som borde avses för övertagande av inventarierna från vägföretaget Parkajoki—Muonionalusta.

Under hänvisning till den i ärendet lämnade utredningen hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må

a) för fullbordande av *väganläggning mellan Parkajoki och Muonionalusta* i Norrbottens län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor;

b) för påbörjande av anläggning av *enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka* i samma län anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

18:o Kungl. Maj:t har (punkt 19) föreslagit riksdagen att för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor.

*Anläggning
av ödebygds-
vägar i
Norrbottens,
Västerbottens,
Jämtlands,
Västernorr-
lands samt
vissa delar av
Kopparbergs
län.*

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 24—29 i förutberörda statsrådsprotokoll.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet förehått till behandling tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 93, av herr *O. Bergqvist* och den andra inom andra kammaren, nr 215, av herr *A. H. Hedström m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna extra reservationsanslaget 250,000 kronor för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisa ytterligare 350,000 kronor eller inalles 600,000 kronor.

[19.]

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Med ödebygdsväg förstås väg, som till avsevärd längd sträcker sig över fjäll, genom skogar eller genom glest befolkade trakter och som, ehuru vägen icke prövats vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig — en nödvändig förutsättning för att väganläggning enligt väglagen skall kunna ifrågakomma — likväl finnes vara till gagn för det allmänna såsom ägnad att främja landets uppodlande och bebyggande. (Lag om ödebygdsvägar den 13 juni 1919, nr 287.)

Ödebygdsväg är avsedd att anläggas på enklaste sätt men dock så, att den är körbar under den tid av året då marken är bar.

Enligt kungörelse i ämnet den 6 februari 1920, nr 32, prövas ansökan

om bidrags erhållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som kan bevilja statsunderstöd upp till 9 tiondelar av den beräknade anläggningskostnaden, oavsett kostnaden för mark och vissa materialier, såsom jord, sten och virke m. m., vilka materialier skola kostnadsfritt tillhandahållas av intressenterna.

Arbetet utföres genom statens försorg och handhaves av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utsedd arbetsledare. Sålunda anlagd väg får underhållas med anlitan- de av statsanslag »intill dess vägbanan erhållit erforderlig stadga», då underhållsskyldigheten övergår på vederbörande väghållningsdistrikt.

Sedan nödvändigheten att bereda den isolerade och i ekonomiskt hänseende svagt utrustade befolkningen i övre Norrlands fjälltrakter och vidsträckta skogsområden nödortftiga vägförbindelser allt mera framträtt och efter det frågan varit föremål för närmare utredning av särskilt tillkallade sakkunniga, anvisade 1918 års lagtima riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för år 1919 *dels* till anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län 400,000 kronor, *dels* till anläggning av utfartsvägar i samma län 100,000 kronor. Anslag till dessa ändamål hava därefter regelbundet utgått, till en början med samma belopp som för år 1919 och senare med av hänsyn till det statsfinansiella läget reducerade summor. För innevarande budgetår äro anslagen uppförda med 250,000 respektive 65,000 kronor.

Frågan om utsträckt användning av förberörda båda anslag upptogs vid nästlidet års riksdag i anledning av vissa motioner. Riksdagen framhöll härvid, att ehuru riksdagen icke ansåge sig kunna för det dåvarande företaga någon höjning av de utav Kungl. Maj:t äskade beloppen, frågan om en utökning av anslagen, så att jämväl andra delar av landet än de nordligaste länen kunde komma i åtnjutande av bidrag från desamma, borde tagas under övervägande.

Departementschefen har i ärendet anført följande:

»De hittills för anläggande av ödebygdsvägar anvisade medlen, tillhoppa 2,435,000 kronor, hava, i enlighet med vad som förutsatts vid anslagets tillkomst, fördelats med huvudparten på de två nordligaste länen, av vilka Norrbottens län erhållit nära 1,000,000 kronor och Västerbottens län omkring 800,000 kronor. Jämtlands län har tilldelats 550,000 kronor, medan för Västernorrlands län avsetts allenast 100,000 kronor. Av detta senare belopp har endast en mindre del eller 30,000 kronor tilldelats visst vägföretag, medan återstoden, då inga ansökningar om bidrag föreligga, ännu är helt odisponerad. Vad åter de tre förstnämnda länen angår, så komma de tillgängliga medlen att i sin helhet åtgå för redan under arbete varande 17 vägföretag, för vilkas färdigställande skulle därutöver behövas omkring 920,000 kronor. Från dessa län inneligga dessutom ansökningar om utförande av ytterligare 9 ödebygdsvägar med en beräknad totalkostnad av 645,500 kronor.

Beträffande den ifrågasatta utvidgningen av anslagets användning till att avse jämväl Kopparbergs län, torde förhållandena i de norra gränstrakterna av Dalarna i förevarande avseende vara fullt jämförliga med dem, som råda i de mera nordliga områden, där ödebygdsvägar hittills ansetts böra komma till utförande. Dessa trakter av Dalarna utgöras av vidsträckta fjäll- och skogsmarker med en gles, under torftiga förhållanden levande befolkning, som för förbindelser med mera odlade nejder är så gott som uteslutande hänvisad till gångstigar.

Vidare må framhållas, att vissa av de av länsstyrelsen i Kopparbergs län ifrågasatta vägarna komme att stå i sammanhang med ödebygdsvägar i södra delen av Härjedalen, särskilt den nyligen slutförda vägen mellan Sörvattnet och Lovsdalen. Framdragande av ödebygdsvägar i norra delen av Kopparbergs län framstår därför snarast som en av de likartade förhållandena framkallad utvidgning av ödebygdsvägarna i södra delen av Jämtlands län. Fördelen av att på detta sätt ernå sammanhängande vägförbindelser, om än av enklaste slag, mellan förut från varandra så gott som helt isolerade landsdelar får icke förbises.

Av sålunda angivna skäl anser jag mig kunna förorda, att ödebygdsvägsanslaget utsträcket till att avse de nordliga gränstrakterna av Kopparbergs län. En ytterligare utvidgning av anslagets användning — vare sig till övriga delar av Kopparbergs län eller till andra län — torde däremot åtminstone för den närmaste framtiden ej böra ifrågakomma. Häremot tala såväl statsfinansiella skäl som den omständigheten, att förevarande vägtyp ännu ej är tillräckligt prövad och att endast ringa erfarenhet föreligger rörande det lämpligaste sättet för vägnas utförande m. m. Jag vill i detta sammanhang meddela, att länsstyrelsen i Värmlands län i en skrivelse, vartill jag får anledning att återkomma under följande punkt, förklarat, att länsstyrelsen efter vidtagen undersökning rörande vägbehovet ansåge sig icke böra för länets del ifrågasätta något anslag för anläggande av ödebygdsvägar.

Vad beträffar storleken av det anslag, som bör äskas för nästkommande budgetår, kan jag icke förorda, att detta upptages till högre belopp än för budgetåret 1924—1925 eller 250,000 kronor. Huruvida någon del härav behöves avses för Kopparbergs län och i så fall huru mycket kan icke nu bedömas, enär någon tid torde förflyta, innan mera definitiva förslag till ödebygdsvägar i detta län föreligga. Under alla förhållanden måste emellertid den alldeles övervägande delen av anslaget komma Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län till godo. För att i möjligaste mån undvika beskärning av beloppen för dessa län lär det kunna ifrågasättas, huruvida icke i fall av behov någon del av de Västernorrlands län tilldelade men till större delen odisponerade medlen kunde provisoriskt överföras till Kopparbergs län.

Med anledning av vad riksdagens revisorer yttrat rörande förhållandena vid vissa ödebygdsvägar anser jag mig böra understryka vikten av att anordningarna i fråga om upprättande av förslag samt arbetsledning och inspektion m. m. vid dessa företag icke i något fall göras vidlyftigare och kost-

sammare än som är behöfvligt. I väg- och vattenbyggnadsstyrelsens med anledning av statsrevisorernas påpekanden avgivna yttrande, vilket kommer att i annat sammanhang föreläggas riksdagen, har styrelsen meddelat, att vissa förenklingar härutinnan redan vidtagits. Vad angår frågan om det tekniska utförandet av ödebygdsvägarna så avsågs ju, då anslag för ändamålet första gången ställdes till förfogande, att vägarna icke i allmänhet skulle utföras bredare eller starkare, än att de vore framkomliga för hästfordon. De senare åren hava emellertid medfört en genomgripande förändring i vägtrafikens art genom motorfordonens oerhörda tillväxt i antal. Dessa fordon möjliggöra, att transporter, särskilt på längre sträckor, kunna ske vida snabbare och samtidigt mindre kostsamt än förr. Ej minst för de nordligare länen med deras stora avstånd hava motorfordonen därför fått en genomgripande betydelse. Detta förhållande måste givetvis inverka även på förevarande fråga. Det torde därför vara förklarligt, att ödebygdsvägarna kommit att ifråga om bredd och hårdgöring utföras efter något större fordringar än som från början varit avsett. Emellertid är det min avsikt att upptaga frågan om denna vägtyp till närmare utredning ur såväl teknisk som ekonomisk synpunkt, vilket lämpligen kan ske i samband med utredningar, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen igångsatt beträffande normer för de olika vägtyperna i allmänhet. I avvaktan på resultatet av denna utredning synes dock på de under utförande varande vägarna det hittills använda byggnadssättet i huvudsak böra tillämpas. Uppenbarligen bör dock största enkelhet vid utförandet iakttagas, så att kostnaderna hållas i möjligaste mån nere.»

Utskottets
yttrande.

Även om utskottet funnit de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för en höjning av anslaget till ödebygdsvägar, behjärtansvärda, har dock utskottet icke ansett sig kunna förorda, att för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår disponeras högre belopp än i statsverkspropositionen föreslagits.

Utskottet får alltså, under hänvisning till vad utskottet under punkt 15:o) anført, hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herr Bergqvist och herr Hedström m. fl. i ämnet väckta motionerna må, för *anläggning av ödebygdsvägar* i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor.

Anläggning
av utfarts-
vägar i Norr-
land, Dalarna
och Värmland.

19:o) Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

[20.] Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 29—34 i åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet förehåft till behandling två till utskottet remitterade likalydande motioner, väckta

den ena inom första kammaren (nr 92) av herr O. Bergqvist, och den andra, inom andra kammaren (nr 146) av herr N. E. Nilsson i Antnäs m. fl., däri hemställt, att riksdagen måtte besluta höja det i Kungl. Maj:ts proposition nr 1, 6:e huvudtiteln, punkt 20, begärda beloppet 175,000 kronor för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 till 225,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Bidraget till anläggande av utfartsvägar är avsett att åstadkomma körbara förbindelser till avlägset belägna byar eller större gårdar i kust- och skogslanden i de fyra nordligaste länen.

I motsats till de i väglagen omtalade »allmänna vägarna», dit även ovan nämnda »enklare vägar» i allmänhet äro att hänföra, samt ödebygdsvägarna, vilka genom 1919 års lag om ödebygdsvägar i vissa hänseenden blivit jämställda med allmänna vägar, anses nu ifrågavarande utfartsvägar ur samfärdselsynpunkt icke vara av sådan beskaffenhet att kommunala bidrag till deras anläggande eller underhåll *tvångsvis* kunna av vederbörande kommuner uttagas.

Enligt kungörelse i ämnet den 11 oktober 1918 nr 886 åligger det vederbörande länsstyrelse att handlägga frågor om bidrag för anläggning av utfartsvägar. Förutsättning för att några bidrag må beviljas från ifrågavarande anslag, som av Kungl. Maj:t fördelas på de olika ifrågakommande länsstyrelserna, är, att vederbörande landsting anvisat medel, uppgående till minst 15 % av det belopp, som sålunda blivit länet tilldelat av statsmedel.

Statsbidrag bör i regel utgå med högst $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ av den beräknade kostnaden för anläggningen.

Kontrakt ingås mellan länsstyrelserna och intressenterna i anläggningen. Detta kontrakt skall bland annat innefatta skyldighet för intressenterna att framdeles underhålla vägen.

Såsom under nästföregående punkt berörts, har riksdagen jämväl beträffande anslaget till utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län ansett det böra tagas under omprövning, i vad mån en utökning av anslaget till att avse även andra delar av landet borde och kunde ifrågakomma.

Detta spörsmål har nu åter upptagits såväl av länsstyrelsen i Värmlands län som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Länsstyrelsen i fråga har sålunda hemställt, att anslaget till utfartsvägar måtte komma till användning jämväl inom Värmlands län samt att anslaget i samband därmed måtte höjas med skäligt belopp.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i infordrat yttrande över länsstyrelsens berörda framställning framhållit, att det syntes med billighet och rättvisa förenat, att anslag till utfartsvägar icke förbehölles de fyra nordligaste länen utan utsträcktes till jämväl övriga sådana delar av landet, som därav

vore i behov och där förhållandena i avseende å natur, befolkningstäthet och det allmänna vägnätets beskaffenhet vore likartade med de i de nordligaste länen rådande. Styrelsen har ansett sig böra förorda, att anslaget för Norrbottens län höjes från nuvarande 20,000 till 50,000 kronor, för Västerbottens län från nuvarande 30,000 till 60,000 kronor, för Jämtlands län från nuvarande 10,000 till 20,000 kronor och för Västernorrlands län från nuvarande 5,000 till 15,000 kronor. För vartdera av Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län har styrelsen ansett samma belopp böra utgå, som hittills anvisats åt Jämtlands län eller 10,000 kronor.

Efter att hava lämnat redogörelse för anslagets hittillsvarande användning m. m. anför departementschefen bland annat följande:

»Av den ovan lämnade redogörelsen framgår emellertid, att förevarande statsbidrag väl motsvarat de till detsamma knutna förväntningarna, i det att det visat sig vara en synnerligen lämplig form av understöd för vägväsendets utveckling i de trakter, för vilka detsamma avsetts. En utvidgning av anslagets användning torde även, som förut antytts, komma att bidraga till att kraven på det allmänna vägnätet hållas inom skäliga gränser. I den mån därför, som i andra delar av landet betingelserna med avseende å bebyggelsens täthet och folkets ekonomiska bärkraft samt vägnätets utsträckning och tillstånd må befinnas väsentligt likartade med de i övre Norrland rådande, torde de mera principiella betänkligheterna mot en dylik utvidgning av anslagets användning till jämväl sådana landsdelar böra träda i bakgrunden. Så är utan tvivel fallet i fråga om åtminstone de nordligare delarna av Värmlands och Kopparbergs län samt, ehuru redan i mindre grad, Gävleborgs län. Jag anser mig därför icke böra motsätta mig det föreliggande förslaget att jämväl de nu nämnda länen må under i allmänhet gällande villkor komma i åtnjutande av anslaget till utfartsvägar. Därvid vill jag uttryckligen framhålla vikten av att beträffande samma län ytterlig varsamhet iakttages med avseende å statsbidrags medgivande, så att understöd lämnas allenast sådana företag, som äro av ett trängande behov påkallade och som eljest icke skulle kunna bringas till utförande. Vidare synas i allmänhet endast utfartsvägar av mera avsevärd längd böra för dessa län komma i fråga till erhållande av bidrag. I likhet med vad som stadgats vid utsträckning till hela riket av anslaget till enklare vägar, torde tillsvidare för nyss nämnda läns vidkommande böra gälla, att förekommande frågor om anslagsfördelning skola underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Med hänsyn till ovan angivna omständigheter framstår en väsentlig höjning av förevarande anslag såsom ofrånkomlig. Huvudparten av anslaget måste allt framgent tillgodokomma de fyra nordligaste länen, och endast mindre belopp avses för övriga län. Då den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda beräkningen av medelsbehovet icke synes för hög, anser jag mig böra förorda, att anslaget upptages till det av styrelsen äskade beloppet eller 175,000 kronor.»

Såsom i motionerna närmare påvisas, skulle genom mindre bidrag från ifrågavarande till utfartsvägar avsedda anslag kunna möjliggöras tillkomsten av vissa vägföretag, som i avseende å den allmänna nyttan av företaget äro av eller närma sig allmän vägs natur. Detta gäller exempelvis kortare vägsträckor, avsedda att med allmänna vägnätet förbinda byar, mellan vilka allmän bygdeväg med statsanslag redan utförts, men som icke kunnat erhålla statsbidrag för att uppnå vägförbindelse med angränsande stora landsväg. Med hänsyn till den utveckling av norrländska vägväsendet, som alltså med en jämförelsevis liten utgift från statens sida på detta sätt skulle kunna åstadkommas, vill utskottet tillstyrka, att ifrågavarande anslag, på sätt motionsvis yrkats, höjes från av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet av 175,000 kronor till 225,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till de av herr Bergqvist m. fl. och herr Nilsson i Antnäs m. fl. i ämnet väckta motionerna, må för *anläggning av utfartsvägar* i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 225,000 kronor.

20:o) Kungl. Maj:t har (punkt 21) föreslagit riksdagen att för beredande av tilläggsbidrag till vissa företag, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar, utöver förut för ändamålet anvisade medel, bevilja ett belopp av 1,000,000 kronor samt därav för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

*Tilläggs-
bidrag till
vissa vägan-
läggnings- och
brobyggnads-
m. fl. företag.*

[21.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 34—38 i åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet förehått till behandling en inom andra kammaren av herr *E. Lindmark* väckt motion, nr 24, däri yrkats, att riksdagen måtte besluta att för beredande av tilläggsbidrag till vissa företag, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar, utöver förut för ändamålet anvisade medel, bevilja ett belopp av 1,500,000 kronor samt därav för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 300,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

I syfte att den från och med krigsåren inträdda avsevärda ökningen av kostnaderna för med statsbidrag understödda väg-, bro- och hamnanlägg-

ningsföretag icke skulle komma att helt belasta vederbörande intressenter, beslöt 1918 års lagtima riksdag på Kungl. Maj:ts framställning att för beredande av tilläggsbidrag till vissa sådana företag bevilja ett belopp av 5,000,000 kronor. Detta belopp har sedermera i olika poster i sin helhet av riksdagen anvisats.

Enligt de för dispositionen av ifrågavarande anslag fastställda grunderna kan tilläggsbidrag till visst företag utgå å den del av den verkliga kostnaden, som överskjuter den enligt fastställd arbetsplan beräknade kostnaden ökad med en tiondel. Å sålunda överskjutande belopp utgår bidraget med högst samma andel, vartill tidigare statsbidrag till företaget bestämts. Till en början beviljades tilläggsbidrag i allmänhet till det sålunda angivna maximum. Kraven på anslaget visade sig emellertid mycket stora, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 september 1921, att det år 1918 beviljade beloppet om 5,000,000 kronor icke komme att förslå, varför styrelsen ämnade framdeles inkomma med begäran om ytterligare anslag för ändamålet. Med anledning härav gjordes i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag det uttalandet, att det vore i hög grad tveksamt, huruvida ytterligare anslag finge påräknas, samt att fördelningen av dittills beviljade medel därför borde så anordnas, att vidare anslagskrav för ändamålet måtte kunna från styrelsens sida undvikas. I enlighet med detta uttalande vidtog styrelsen från början av år 1922 en avsevärd minskning av tilläggsbidragens storlek, så att desamma därefter beviljades till i medeltal blott 43 procent av det högsta medgivna beloppet. Under de två senaste åren har någon ny tilldelning från anslaget icke förekommit, enär styrelsen ansett sig böra reservera återstående medel, 1,000,000 kronor, till dess kraven på bidrag från alla härtill berättigade företag kunde överskådas.

I anledning av vid nästlidna riksdag motionsvis gjorda framställningar om anvisande av medel till ytterligare tilläggsbidrag av nu angivet slag, uttalade riksdagen, att innan en utredning företagits, avseende att utröna, bland annat, antalet väganläggningar, som till bidrag kunde komma i fråga, föreliggande behov i de särskilda fallen med hänsynstagande till vederbörande distrikts ekonomiska ställning o. s. v., det knappast syntes möjligt att träffa avgörande, under vilka former den tidigare beslutade avvecklingen av ifrågavarande ersättning för kristidens kostnader skulle kunna ske på ett rättvist sätt och utan alltför stora ökade utgifter för statsverket. Riksdagen anhöll därför, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande de grunder, som hädanefter borde följas vid tilldelandet av bidrag från förvarande anslag samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu verkställt den sålunda begärda utredningen. Av denna utredning framgår, att för den händelse tilläggsbidrag skulle utgå till hela det belopp, som enligt gällande bestämmelse högst kan komma ifråga, erfordrades till redan godkända företag, som ännu icke erhållit något tilläggsbidrag, ett belopp av 2,795,200 kronor samt till ännu ej godkända företag 2,567,800 kronor, eller sammanlagt 5,363,000 kronor.

Styrelsen har ansett det synnerligen önskvärt, att åtminstone den proportion å bidragen, som i medeltal kunnat medgivas, sedan den snävare begränsningen gjordes, även kunde i medeltal bibehållas för de återstående företag, som kunde ifrågakomma till bidrag. Under förutsättning, att det statsfinansiella läget medgäve en dylik ökad hjälp till vägdistriktet, har styrelsen sålunda beräknat de sammanlagda ytterligare bidragen till i runt tal 43 % av det nämnda totalbeloppet, 5,363,000 kronor; efter frändrag av det för ändamålet redan tillgängliga beloppet av 1,000,000 kronor har styrelsen ansett sig böra för ändamålet upptaga ett med hänsyn till vissa kostnadsberäkningars osäkerhet avrundat belopp av 1,500,000 kronor, eller samma belopp, om vars anvisande hemställan gjorts vid 1924 års riksdag.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»De av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförda siffrorna giva vid handen, att den del, som ännu återstår odisponerad av det år 1918 beviljade beloppet, endast i ringa mån kan täcka de föreliggande kraven på tilläggsbidrag. Med anlitande av enbart dessa medel skulle alltså tilldelningen från anslaget för framtiden kunna uppgå till allenast en bråkdel av den enligt gällande författning medgivna. Då såsom ovan nämnts bidrag under tidigare år oftast utgått till högsta möjliga belopp, komme härigenom skilda företag att i mycket olika grad understödjas med statsmedel. Denna ojämnhets i tilldelningen föranledes icke av vederbörande intressenters större eller mindre behov av bidrag för merkostnadernas täckande utan är allenast beroende på den tid, inom vilken respektive företag kunnat slutföras. Under frågans behandling vid nästlidet års riksdag påpekades, att ofta just de ekonomiskt svagt ställda väghållningsdistriktet icke i samma grad som de mera bärkraftiga förmått slutföra arbetena å sådan tid, att de kunnat komma under omprövning för erhållande av tilläggsbidrag medan dessa ännu medgavos i full utsträckning. Den av knappheten på medel nödvändiggjorda inskränkningen i understödets storlek skulle härigenom komma att till stor del drabba just de intressenter, som det eljest varit mest angeläget att bistå.

Det synes därför synnerligen önskvärt, att ytterligare medel ställas till förfogande, så att de största ojämnhetserna i förevarande avseende kunde afhjälpas och kraven på understöd för merkostnadernas gäldande åtminstone i trängande fall bleve i skälig omfattning tillgodosedda. Av statsfinansiella skäl torde det emellertid icke vara möjligt att i full utsträckning tillmötesgå väg- och vattenbyggnadsstyrelsens begäran. Jag anser mig sålunda icke kunna förorda, att för ändamålet avses större belopp än 1,000,000 kronor, varvid jag givetvis förutsätter, att ytterligare anslag ej senare äskas för ändamålet. Med denna summa jämte vad av förut beviljat anslag nu finnes reserverat skulle för företag, som ännu ej kommit i åtnjutande av tilläggsbidrag, tilldelningen i medeltal kunna uppgå till omkring 37 procent av den i gällande författning högst medgivna. Emellertid måste det givetvis vid den kommande fördelningen av medlen någas tillses, att anslagsbegränsningen hårdast drabbar de ekonomiskt mera välsituerade väghållningsdistriktet, så att de mest betungade må komma i åtnjutande av verksamt

understöd för täckande av merkostnaderna. Denna princip har ju kommit till uttryck redan i gällande författning, där det särskilt utsäges, att vid bestämmandet av tilläggsbidragets storlek hänsyn skall tagas även till vederbörande intressenters ekonomiska bärkraft. Även torde särskilt avseende böra fästas vid om merkostnaden blivit mera betydande. Härutinnan kunde ifrågasättas att från erhållande av bidrag helt utesluta sådana företag, där merkostnaden ej överstigit den beräknade med exempelvis 20 %. Enligt vad jag inhämtat, har emellertid en så ringa kostnadsökning uppkommit endast vid ett fåtal av företagen, varför en uttrycklig föreskrift om dylik begränsning ej skulle äga någon större betydelse. Ej heller i övrigt torde beträffande nu stadgade grunder för bidragets tilldelning några ändringar vara påkallade. Vad särskilt angår maximigränsen för bidraget torde det kunna befinnas önskvärt att även härnäst i vissa undantagsfall bereda full kompensation för merkostnaderna i samma utsträckning, som understöd i övrigt ansetts böra lämnas vederbörande företag.

Beträffande det erforderliga anslagsbeloppet för budgetåret 1925—1926 är att märka, att, ehuru sådana företag, som påbörjats senare än med anlitande av 1920 års fonder, ej ansetts böra åtnjuta bidrag från anslaget, en avsevärd del av ifrågakommande företag ännu icke avslutats. Då härjämte för närvarande finnas reserverade medel för ändamålet till ett belopp av 1,000,000 kronor synes för nästkommande budgetår behöva anvisas endast en mindre del, förslagsvis 100,000 kronor, av det nu ifrågasatta ytterligare anslaget.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som icke anser sig kunna tillstyrka att för ifrågavarande ändamål disponeras större belopp än i statsverkspropositionen föreslagits, hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Lindmark i ämnet väckta motionen, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må för beredande av *tilläggsbidrag till vissa företag*, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar, utöver förut för ändamålet anvisade medel bevilja ett belopp av 1,000,000 kronor samt därav för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Väganläggning
Tärna kyrkoby—
Slussfors.

21:o) Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen, att för anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor.

[22.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 38 i förutberörda statsrådsprotokoll.

Departementschefen har inhämtat, att ifrågavarande vägarbete med all sannolikhet icke torde kunna avslutas förr än på sommaren 1926. Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för vägens färdigställande såsom behövt ansedda anslagsbeloppet, 300,000 kronor, torde därför, enligt departementschefens mening, till en mindre del, förslagsvis 50,000 kronor, kunna utan större olägenhet överskjutas till budgetåret 1926—1927.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för *anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor.

22:o) Uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 149, av herr *G. Rosén m. fl.* och den andra inom andra kammaren, nr 202, av herr *A. Wiklund m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte för påbörjande av utfartsvägar till inlandsbanan från de väster om järnvägen belägna bygderna på extra stat för budgetåret 1925—1926 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

*Motioner
angående
utfartsvägar
till inlands-
banan inom
Västerbottens
län.*

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionerna.

Den i motionerna framlagda planen för vägförbindelser mellan inlandsbanan och de väster om denna belägna orterna, vilken plan är grundad på en av länsstyrelsen i Västerbottens län i ämnet gjord framställning, upptager följande vägförbindelser, för vilka kostnaderna skulle uppgå till nedan nämnda belopp:

vägen inlandsbanan—Dikanäs (utmed Vojmsjön)	kronor	258,500: —
vägen Långvattnet—Forsmark	»	306,300: —
vägen Luspen—Slussfors enligt länsstyrelsens överslags-		
kalkyl	»	304,000: —
vägen Sorsele kyrkoplatz till Gillisnuole enligt läns-		
styrelsens beräkning	»	300,000: —
		<hr/>
eller tillhopa kronor		1,168,800: —

Såsom i motionerna närmare påvisas, har i utredningarna angående järnvägsbyggnader i lappmarken upprepade gånger framhållits vikten av att omkringliggande bygd genom väganläggningar sattes i förbindelse med järnvägen. Det har sålunda redan från början förutsatts, att ett vägnät skulle komma att anknyta sig till inlandsbanan. Så anförde 1919 års riksdag i skrivelse nr 203 angående ifrågasatt vägförbindelse till Tärna kyrkoby, »att en uppoffring från statens sida i syfte att knyta här ifrågavarande isolerade fjällbefolkning närmare samman med det egna landet, så att den icke längre bleve för sin existens beroende av vårt grannland, vore en fosterländsk gärning, vars betydelse icke kunde överskattas». I anslutning härtill beslöts

*Utskottets
yttrande.*

vid 1920 års riksdag åstadkommandet på statens bekostnad av en vägförbindelse mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, vilken vägförbindelse, på sätt under näst föregående punkt omförmäles, inom den närmaste framtiden torde bli färdigställd.

Vad riksdagen anförde beträffande Tärna socken, äger, såsom av motionärerna framhållits, emellertid sin tillämpning även i fråga om övriga ifrågavarande socknars fjällbygd, som nu saknar utfartsvägar. Behovet av dylika ytterligare vägförbindelser förutsattes också såsom sannolikt, då vid 1920 års riksdag beslut fattades rörande ovannämnda vägförbindelse Tärna—Slussfors.

Om än alltså motionärernas yrkande måste anses vara till syftet behjärtansvärt, torde dock knappast definitiv ståndpunkt till frågan nu från riksdagens sida böra fattas. För ett dylikt ställningstagande förutsattes enligt utskottets mening, att en närmare plan utarbetas rörande sättet och ordningen för de ifrågasatta väganläggningarnas åstadkommande med särskilt hänsynstagande till möjligheterna att för ändamålet erhålla bidrag från väghållningsdistrikt eller landsting. Vid denna plans utarbetande torde också böra beaktas vikten av att de blivande väganläggningarna erhålla ett enkelt utförande, som svarar mot deras allmänna karaktär av förbindelseleder genom glest befolkade trakter, samt att i övrigt sådana organisatoriska anordningar träffas, att byggnadskostnaderna i möjligaste mån kunna begränsas.

Utskottet, som förutsätter att ifrågavarande utredningar skola hinna slutföras i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas nästkommande års riksdag, får hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte dels låta föranstalta om utredning rörande behovet av utfartsvägar till inlandsbanan från de väster om banan belägna bygderna, dels ock för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill nämnda utredning kan giva anledning.

*Förbättring
av Visby
hamn.*

[23.]

23:o) Under punkt 23) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det såsom bidrag till bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn beviljade anslaget å 750,000 kronor för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

Utredningen i frågan återfinnes å sid. 38—39 av förutberörda statsrådsprotokoll.

*Utskottets
yttrande.*

Under erinran att av det utav 1919 års riksdag beviljade anslaget å 750,000 kronor till bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn, 125,000 kronor, ännu icke blivit av riksdagen anvisade, vill utskottet, då ifrågavarande arbeten väntas i sin helhet bli slutförda under innevarande år, tillstyrka, att berörda återstod av statsbidraget nu anvisas.

I enlighet härmed hemställer utskottet,

att riksdagen må av det såsom bidrag till *bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn* beviljade anslaget av 750,000 kronor för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

24:o) Kungl. Maj:t har (punkt 24) föreslagit riksdagen medgiva, att för be-
drivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må
av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett
belopp av 250,000 kronor.

Utförande av
vissa fiske-
hamnar.

[24.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 39—42 i återopade statsrådsproto-
kollet.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft *dels* en inom
första kammaren av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad och *E. B. Andersson*
i Fältenborg väckt motion (nr 36) däri hemställts, att riksdagen måtte med-
giva, att för påbörjande av anläggning av en skydds- och fiskehamn vid
Torekov i enlighet med det av styrelserna och de sakkunnige senast fram-
agda förslaget av den 15 februari 1924 må av de till företag inom fiskehamns-
gruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 100,000 kronor, *dels ock*
en inom andra kammaren av herr *O. Isacson* väckt motion, nr 69, däri hem-
ställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utred-
ning angående behovet av och kostnaderna för iordningställande av fiske-
hamnen i Vitemölla, samt att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen inkomma
med de förslag, vartill utredning kan föranleda.

Beträffande de skäl, som motionärerna anført till stöd för sina framställ-
ningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Sedan den s. k. fiskehamnskommissionen år 1909 framlagt förslag om
utförande genom statens försorg eller med bidrag av statsmedel av vissa
fiskehamnar vid rikets kuster, beslöt riksdagen år 1911 och följande år ut-
förande i första hand av sammanlagt 26 hamnar, vilka skulle byggas och
underhållas genom statens försorg.

Sedermera beslöt 1921 års riksdag vissa ändringar beträffande planen för
utförande av statens fiskehamnsbyggnader. Beslutet gick bland annat ut på
att, för påskyndande av vissa smärre i huvudsak av muddringar bestående
hamnförbättringar, av dessa skulle bildas en särskild grupp (*fiskehamns-
grupp II*), vilken skulle komma till utförande jämsides med övriga fiske-
hamnar (*fiskehamnsgrupp I*).

Efter det 1922 års riksdag anhållit om utredning i huvudsaklig överens-
stämmelse med av riksdagen angivna riktlinjer rörande statens fiskehamns-
byggnadsverksamhet och de ekonomiska förutsättningarna för densamma, har
Kungl. Maj:t på grundval av utav väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt
lantbruksstyrelsen jämte tillkallade sakkunniga verkställd utredning för riks-
dagen åren 1923 och 1924 framlagt förslag i ämnet (prop. nr 114/1923 och
157/1924), vilka förslag av riksdagen bifallits. Statsmakternas beslut, vilka
i huvudsak anslutit sig till de av ämbetsverken och de sakkunniga avgivna

förslagen, innebära, att flera angivna tidigare beslutade företag icke eller i allt fall ej för närvarande skulle komma till utförande samt att i övrigt arbetena å då ännu ej påbörjade hamnbyggnader skulle utföras i viss angiven ordning.

Arbetena vid Herrevik och Byviken förutsattes skola bedrivas samtidigt. Jämsides med företag inom fiskehamnsgrupperna I och II skulle utföras arbeten för istandsättande av hamnen vid Baskemölla i Kristianstads län, för vilket sistnämnda arbete kostnaderna skulle bestridas från de av riksdagen till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslagen. Samtliga nu angivna hamnar skulle utföras och underhållas genom statens försorg.

I sin ovanberörda utredning hade ämbetsverken och de sakkunniga föreslagit vissa förbättringar av de nuvarande hamnanordningarna vid Abbekås i Malmöhus och Torekov i Kristianstads län. I förenämnda proposition, nr 157, till 1924 års riksdag anförde emellertid departementschefen, att vad särskilt Abbekås anginge ytterligare utredning i visst angivet avseende syntes behöfelig. Då den av departementschefen förordade arbetsplanen för byggande i begränsad omfattning av fiskehamnar icke krävde ett slutligt ställningstagande till berörda båda hamnbyggnader vid 1924 års riksdag, syntes därmed kunna anstå, till dess ytterligare medel vid följande års riksdag behöfde äskas. I enlighet härmed upptogos omförmälda båda hamnbyggnader icke i Kungl. Maj:ts förslag till 1924 års riksdag.

Till utförande av sådana fiskehamnar, som avses i förevarande sammanhang, har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 13,868,000 kronor, varjämte för muddringshamnar beviljats tillhoppa 1,250,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt, att för färdigställande av nu pågående hamnbyggnader samt påbörjande av ytterligare något företag under gruppen I måtte för budgetåret 1925—1926 anvisas 400,000 kronor.

I detta sammanhang har styrelsen erinrat, att riksräkenskapsverket under förmenande, att till viss personal vid fiskehamnsbyggena utbetalda dyrtidstillägg bort avföras från fiskehamnsanslaget i stället för som skett från dyrtidstilläggsanslaget, anmodat styrelsen att vidtaga härför erforderliga omföringsåtgärder. På grund av styrelsens bestridande av anmärkningen vore emellertid frågan härom för närvarande underkastad kammarrättens prövning. För den händelse riksräkenskapsverkets mening skulle bli slutgiltigt fastställd, kunde emellertid, utöver den kostnad för hamnarbetenas slutförande, som ovan angivits, cirka 210,000 kronor komma att av fiskehamnsanslaget behöva tillgodoföras dyrtidstilläggsanslagen.

Vidkommande *fiskehamnsgruppen II* har styrelsen anført, att kostnaderna för de numera beslutade 13 företagen enligt vid ovanberörda utredningar verkställda beräkningar uppginge till sammanlagt 660,700 kronor samt för hamnförbättringen vid Baskemölla till 147,700 kronor eller sålunda tillhoppa 808,400 kronor, vadan ett överskott av 441,600 kronor funnes att disponera för annat ändamål. Av de av riksdagen beslutade hamnarna vore åtgärder vidtagna för påbörjande av arbetena vid Gårdskär, Fågelsundet, Utvalnäs

och Baskemölla, vilka beräknades draga en kostnad av sammanlagt 331,100 kronor, vadan återstoden av ovannämnda totalsumma, 808,400 kronor, eller 477,300 kronor belöpte på de tio ännu ej igångsatta företagen inom gruppen II.

Departementschefen har i förevarande ärende anfört följande:

»Något ytterligare anslag för utförande av de till fiskehamnsgruppen II hörande företag behöver, såsom av det anförda framgår, ej äskas av riksdagen, utan beräknas å hittills för detta ändamål anvisade medel uppkomma ett överskott av omkring 440,000 kronor.

Beträffande de till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnaderna må erinras, hurusom i nästlidet års statsverksproposition ifrågasattes att låta anstå med påbörjandet av den förhållandevis dyrbara fiskehamnsbyggnaden vid Herrevik, och meddelades därvid, att utredning igångsatts angående lämpligheten av ett uppskov härutinnan.

Sedan förenämnda fiskehamnssakkunniga inkommit med infordrad utredning i frågan och därvid förklarat sig avstyrka uppskov med utförande av omförmälda företag, har Kungl. Maj:t den 30 maj 1924 förklarat, att hamnbyggnaden vid Herrevik skulle omedelbart påbörjas. Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen här ovan meddelat, hava i enlighet med statsmakternas beslut arbetena å hamnanläggningen vid Byviken ävenledes blivit igångsatta.

Samtliga äldre fiskehamnsbyggnader, som ej beröras av statsmakternas åren 1923 och 1924 fattade beslut och som ej äro hänförliga till muddringshamnar, äro numera fullbordade. För utförande av återstående sex till fiskehamnsgruppen I hänförliga hamnar hava statens kostnader beräknats uppgå till omkring 1,700,000 kronor, varav för Herrevik och Byviken tillhopa 906,700 kronor. Vid ingången av löpande budgetår hade styrelsen för dessa två hamnbyggnader disponibelt ett belopp av omkring 705,000 kronor. Styrelsen äskar nu för budgetåret 1925—1926 ytterligare 400,000 kronor för bedrivande av arbeten, tillhörande ifrågasatt grupp. Då emellertid under rådande förhållanden fiskehamnsbyggandet måste bedrivas i mera begränsad omfattning, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att större belopp för ändamålet avses för nämnda budgetår än 250,000 kronor. Härmed skulle under samma budgetår hamnbyggnaderna vid Herrevik och Byviken kunna färdigställas samt möjligen ytterligare något företag kunna påbörjas, vilket dock ej torde böra ske, innan frågan underställts Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid synes det ej nödvändigt att begära anvisande av nytt anslag, utan vill jag föreslå, att för ändamålet tages i anspråk motsvarande belopp av det överskott, som beräknas uppkomma å de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslagen.

Vad angår de ifrågasatta hamnbyggnaderna vid Abbekås och Torekov, hava de förut omförmälda utredningarna rörande nämnda företag ännu ej slutförts, och synes utan olägenhet med avgörande i frågan kunna anstå ännu ett år.

Beträffande slutligen det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen berörda spörsmålet om gäldande av kostnaderna för dyrtidstillägg till viss personal

vid styrelsens hamnavdelning torde för närvarande i avvaktan på den slutliga utgången av det av styrelsen omförmälda anmärkningsmålet någon åtgärd icke böra vidtagas. Därest berörda kostnader slutligen prövas böra utgå av till fiskehamnsbyggnaderna anvisade anslag, torde frågan om beredande av medel därtill få underställas följande års riksdag.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet får tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I avseende å den i ämnet väckta motionen om att medgivande måtte lämnas till ett omedelbart igångsättande av hamnbyggnaden vid Torekov, får utskottet hänvisa till vad departementschefen i detta avseende anfört. Såsom härav framgår, har på skäl, som departementschefen angivit, prövningen av frågan om igångsättande av detta ytterligare hamnföretag ansetts böra uppskjutas ännu ett år.

Vad därefter angår förenämnda motion om istandsättande av fiskehamnen i Vitemölla, har utskottet funnit de i motionen påpekade förhållandena förtjäna en undersökning. Då utskottet sålunda tillstyrker den i motionen begärda utredningen, sker det dock under betonande att därmed ingen ståndpunkt intagits i fråga om den ordning, vari eventuella anslag till byggnadsarbeten å ifrågavarande hamn böra förekomma i tävlan med andra anslagskrav av liknande art.

Utskottet hemställer

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herrar Johan Nilsson i Kristianstad och E. B. Andersson i ämnet väckta motionen, må medgiva, att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 250,000 kronor.

b) att riksdagen med bifall till herr Isacssons ovanberörda motion må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående behovet av och kostnaderna för iordningställande av fiskehamnen i Vitemölla, samt att Kungl. Maj:t må till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredning kan föranleda.

Understö-
djande av min-
dre fiske-
hamnsbygg-
nader.

25:o) Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen, att till understöd-
jande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

[25.] I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 42—44 i åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang härmed har utskottet förehaft till behandling två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 9, av herrar K. A. Andersson och I. Svensson och den andra inom andra kammaren, nr 12, av herr O. Olsson i Kullenbergstorp, m. fl., i vilka hemställts, att riks-

dagen måtte till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionerna.

Till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna har riksdagen anvisat för år 1920 150,000 kronor, för vart och ett av åren 1921 och 1922 300,000 kronor, för första halvåret 1923 100,000 kronor och för budgetåret 1923—1924 50,000 kronor eller sålunda tillhopa 900,000 kronor.

Av sistberörda belopp har Kungl. Maj:t anvisat den 25 februari 1921 för påbörjande och fortsättande av arbetet med istandsättande av Borstahusens fiskehamn 225,000 kronor, den 31 december 1921 för påbörjande av upprensning av Hunnebostrands fiskehamn m. m. 250,000 kronor och för anläggning av fiskehamn vid Veijern 77,400 kronor, den 7 februari 1924 för påbörjande av fiskehamnsanläggning vid Svanshall 100,000 kronor samt den 13 november 1924 för istandsättande av Ålabodarnas och Vikhögs fiskehamnar respektive 53,100 och 75,600 kronor eller sålunda tillhopa 781,100 kronor, vadan 118,900 kronor återstå odisponerade.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu anfört, att den sammanlagda beräknade kostnaden för samtliga de fiskehamnar, för vilka på grund av begärda undersökningar kunde förväntas, att understöd från nu ifrågavarande fond skulle komma att sökas, uppginge för närvarande till 5,299,400 kronor, motsvarande ett statsbidrag av tillhopa 4,769,460 kronor, och har styrelsen hemställt om ett anslag för budgetåret 1925—1926 av 300,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»För att bereda möjlighet att under budgetåret 1925—1926 kunna tilldela ytterligare ett eller annat mindre fiskehamnsföretag statsunderstöd torde anslag för ifrågavarande ändamål böra anvisas för nämnda budgetår. Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka beviljande av högre belopp än 100,000 kronor.

Enligt statsmakternas beslut skola fiskehamnsbyggnaderna inom grupperna I och II utföras genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning samt kostnaderna för denna utgå från de till nämnda hamnbyggnader anvisade medlen. Jämlikt av riksdagen godkända villkor och bestämmelser rörande statsbidrag från nu förevarande anslag, intagna i kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 490), skola de mindre fiskehamnar, som erhålla dylikt statsbidrag, utföras och underhållas genom styrelsens hamnavdelning. På sätt styrelsen anfört, synes det rimligt, att även från för dessa företag beviljade medel i lämplig utsträckning utgå bidrag till kostnaderna för hamnavdelningens verksamhet. Därest riksdagen icke uttalar någon erinran däremot, vill jag därför föreslå Kungl. Maj:t föreskriva, att kostnaderna för upprätthållande av hamnavdelningen jämväl skola bestridas från medel, som av

Kungl. Maj:t anvisas till mindre fiskehamnsbyggnader från förevarande anslag.

I detta sammanhang må framhållas, att i enlighet med de direktiv, som lämnades vid igångsättande av nu pågående utredning av frågan om ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet och därmed sammanhängande spörsmål, vederbörligt beaktande torde komma att ägnas det förhållandet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning huvudsakligen handhar arbeten, vilka beräknas bliva slutförda inom en begränsad tidsperiod.»

Utskottets
yttrande.

Under återopande av vad departementschefen i ärendet anfört får utskottet, som icke kunnat biträda motionärernas förslag, hemställa:

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herrar K. A. Andersson och I. Svensson samt herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. i ämnet väckta motionerna, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Undersök-
ningar m. m.
för vissa
mindre fiske-
hamnsbygg-
nader.

[26.]

26:o) Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen, att dels till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor, dels ock besluta, att beträffande undersökning, vartill förrättningsman förordnats efter den 30 juni 1925, skola för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag gälla vissa av departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll angivna villkor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 44—45 av statsrådsprotokollet ifråga.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Då samma skäl, som beträffande anslagen till vägundersökningar och till undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m. återopats för statsmakternas beslut nästlidet är att begränsa statens bidrag till undersökningskostnaden, torde föreligga jämväl i fråga om nu förevarande anslag, vill jag tillstyrka väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag härutinnan. För erhållande av statsbidrag från detta anslag torde alltså böra uppställas det villkor, att vederbörande intressenter, förutom all erforderlig hantlangning, vari enligt gängse praxis inbegripas förmän för hantlangningsmanskap, båtar och sådana undersökningsredskap, som icke äro att hänföra till instrumenter, skola enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beprövande bekosta lägst 10 och högst 33 $\frac{1}{3}$ procent av den övriga undersökningskostnaden.

Enligt vad jag inhämtat, föreligga ett 40-tal planer till mindre fiskehamnar färdiga. Då det torde dröja länge, innan flertalet av dessa hamnar kan

komma till utförande, torde böra tillses, att nya undersökningar i minsta möjliga omfattning verkställas och att de medel, som finnas eller under den närmaste tiden kunna komma att anvisas, i första hand användas till erforderlig revidering av äldre planer, därvid särskilt bör beaktas möjligheten att nedbringa kostnaderna. Då ovan förordade ändring av villkoren för statsbidragets utbetalande torde komma att medföra en minskning i anspråken på förevarande anslag, anser jag mig därför och med hänsyn jämväl till förefintlig reservation å äldre anslag böra föreslå en nedsättning av det av styrelsen äskade beloppet till 2,000 kronor.»

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ärendet framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader*, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor;

b) besluta, att beträffande undersökning, vartill förrättningsman förordnats efter den 30 juni 1925, skola för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag gälla de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 angivna grunder.

27:o) Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen, att till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å genom statens försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Reparation av större skador å statens fiskehamnsanläggningar.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till sid. 45—46 i åberopade statsrådsprotokollet.

[27.]

Till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å genom statens försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar har riksdagen anvisat för budgetåret 1923—1924 30,000 kronor och för budgetåret 1924—1925 10,000 kronor. Med förevarande anslag är avsett att bekosta sådana större reparations- och muddringsarbeten å nämnda fiskehamnsanläggningar, som kunna anses gå utöver det normala underhållsarbetet. Av hittills beviljade medel återstå enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens meddelande allenast obetydligt över 1,000 kronor.

Såsom av departementschefen framhållits, är medelsbehovet för nu ifrågavarande ändamål i första hand beroende på rena naturhändelser, vadan det samma icke kan bli föremål för någon tillförlitlig beräkning. Med hänsyn till det ringa belopp, som av hittills beviljade medel återstår disponibelt, anser sig emellertid utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottets yttrande.

att riksdagen må till *bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å genom statens försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

*Upprensning
av och fyr-
belysning i
vissa farleder
i Mälaren.*

28:o Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen, att för slutförande av arbetena med uppreisning av vissa farleder i Mälaren ävensom för anordnande av fyrbelysning i samma farleder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 220,000 kronor.

[28.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 46—49 av återopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1918 års lagtima riksdag beslutat, att uppreisning av farlederna i Mälaren vid Agnesund, Kolsundet, Kvicksund och Bockholmssund finge utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av vattenfallsstyrelsen förordat förslag. I detta förslag förutsattes, att till följd av uppreisningen av Kvicksund ombyggnad måste ske av därvarande bro för Oxelösund—Flen—Västmanlands järnväg, därvid bron skulle förses med brobana, avsedd jämväl för landsvägstrafik.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för åren 1919—1921 samt budgetåret 1924—1925 anvisat tillhoppa 600,000 kronor, därav för sistnämnda budgetår 150,000 kronor.

För budgetåret 1925—1926 har vattenfallsstyrelsen hemställt om anvisande av ett anslag av 370,000 kronor. Av detta belopp avse 150,000 kronor uppreisning av Kolsundet, 150,000 kronor uppreisning av övriga farleder samt 70,000 kronor fyrbelysning i sistnämnda farleder.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande anslagsäskande har departementschefen anfört följande.

»Av skäl, som nästlidet år anfördes, anser jag, att med uppreisning av Kolsundet till 4 meters djup alltjämt bör anstå. Däremot torde det för övriga uppreisningsarbeten i Mälaren erforderliga slutanslaget, 150,000 kronor, i enlighet med vad år 1924 förutsattes, böra anvisas för budgetåret 1925—1926.

För att de uppreisade farlederna och därmed även den efter ombyggnad åter öppnade Södertälje kanal skola kunna helt fylla sitt ändamål att möjliggöra trafik å Mälaren med mera djupgående fartyg, torde det vara nödvändigt, att berörda farleder förses med för ändamålet erforderlig fyrbelysning. Jag vill därför tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag härutinnan samt att det för ändamålet erforderliga beloppet, 70,000 kronor, ställes till lotsstyrelsens förfogande under nästkommande budgetår. Med hänsyn till det samband, anordnandet av fyrbelysning äger med övriga åtgärder för ifrågavarande farleders iordningställande för den större sjöfarten, torde det för det förra ändamålet nu förordade anslaget jämväl böra anvisas under sjätte huvudtiteln.»

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må för *slutförande av arbetena med upprensning av vissa farleder i Mälaren ävensom för anordnande av fyrbelysning i samma farleder* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 220,000 kronor.

Vägunderhållet och skjutsväsendet.

29:o) Kungl. Maj:t har (punkt 29) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet från dess nuvarande belopp, 4,700,000 kronor, med 800,000 kronor till 5,500,000 kronor.

Beträffande motiveringen härför får utskottet hänvisa till sid. 49—50 i åberopade statsrådsprotokollet.

*Bidrag till
vägunder-
hållet å
landet.*

[29.]

Det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet, vilket är avsett till gäldande av den enligt 60 § väglagen på staten belöpande andelen av kostnaden för detta ändamål, utgjorde för vart och ett av åren 1919—1922 2,700,000 kronor, för första halvåret 1923 — med hänsyn därtill, att större delen av utbetalningarna verkställas i slutet av varje år — 480,000 kronor och för budgetåret 1923—1924 3,200,000 kronor. För budgetåret 1924—1925 höjdes anslaget till 4,700,000 kronor.

Från anslaget hava utbetalts under år 1920 omkring 3,670,000 kronor, under år 1921 omkring 4,190,000 kronor, under år 1922 omkring 4,860,000 kronor, under första halvåret 1923 omkring 628,000 kronor och under budgetåret 1923—1924 omkring 5,864,000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att den alltmer ökade belastningen av anslaget hade sin grund i den fortgående utvidgningen av vägnätet samt de allt större krav, som med den stigande automobiltrafiken kommit att ställas på vägunderhållet. I vissa fall syntes emellertid under kristiden verkställda uppskattningar vara orimligt höga och följaktligen hava medfört utbetalandet av ett oskäligt stort statsbidrag. Genom beslut den 21 augusti 1924 hade ock Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelserna i samtliga län att förstärkta vederbörande landsfogdar att verkställa undersökning, huruvida inom något väghållningsdistrikt de uppskattade kostnaderna för vägunderhållet inom distriktet skäligt kunde anses överstiga de verkliga underhållskostnaderna, och, därest så funnes vara förhållandet, hos vederbörande länsstyrelse göra framställning om ny uppskattning.

Då någon ändring i gällande grunder för statsbidraget ej för närvarande syntes böra ifrågasättas med anledning av de bidrag av automobilskattemedel, som komme väghållningsdistrikten tillgodo, vore en avsevärd förhöjning av ifrågavarande anslag nödvändig.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet från dess nuvarande belopp 4,700,000 kronor med 800,000 kronor till 5,500,000 kronor.

Kostnad
för vägdela-
ningar.

[30.]

30:o Kungl. Maj:t har (punkt 30) föreslagit riksdagen att för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelaningar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

Under erinran att ifrågasvarande anslag tillkommit med anledning av stadgandet i 84 § väglagen, att, då vägdela enligt nämnda lag äger rum första gången, halva kostnaden härför skall bestridas av statsverket, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelaningar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

Understöd åt
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.

[31.]

31:o Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande motiveringen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 50—51 i åberopade statsrådsprotokollet.

Till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt har riksdagen anvisat för vart och ett av åren 1907—1921 150,000 kronor, för år 1922 250,000 kronor, för första halvåret 1923 250,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 200,000 kronor. Det för sistnämnda budgetår anvisade beloppet är avsett till beredande av dylikt understöd för år 1925.

Departemenschefen anför i ärendet, bland annat, följande:

»Enligt av riksdagen fastställda huvudgrunder för understödens utgående, intagna i kungörelsen den 10 juni 1912 (nr 137) angående dispositionen av anslag till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, skall vid tilldelning av understödet hänsyn tagas bland annat till distrikts kostnad för vägunderhållet under viss angiven tidsperiod, och stadgas, att såsom underhållskostnad härvid skall anses för indelad väg det av vederbörande särskilda nämnd satta uppskattningsbelopp och för icke indelad väg samt bro och färja ävensom för vinterväghållningen vägkassans verkliga utgifter för ändamålet, allt med avdrag av det ordinarie statsbidraget till vägunderhållet eller andra distriktet tillkommande bidrag eller särskilda inkomster.

Såsom tidigare omnämnts, har 1924 års riksdag antagit sådan ändring av 60 § väglagen, att beträffande väghållningsdistrikt, där hela distriktets vägnät övertagits till underhåll medelst vägkassan, det ordinarie statsbidraget skall beräknas å distriktets verkliga kostnad för vägunderhållet. Med anledning härav torde för sådana distrikt motsvarande jämkning böra äga rum i bestämmelserna om beräkning av ifrågasvarande extraordinära statsbidrag. Om

riksdagen icke däremot uttalar någon erinran, torde jag alltså framdeles få förelägga Kungl. Maj:t förslag till de ändringar i föreskrifterna angående dispositionen av förevarande anslag, som i sådant syfte kunna befinnas erforderliga.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den av departementschefen ifrågasatta ändringen i avseende å sättet för beräkningen av understöd till väghållningsdistrikt där hela vägunderhållet övertagits av vägkassan, får med tillstyrkande jämväl i övrigt av förevarande förslag hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

32:o) Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att till understöd åt svenska vägföreningen för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

*Svenska vägföreningen.
[32.]*

Till understöd åt svenska vägföreningen hava anslag anvisats för åren 1917—1922 samt budgetåren 1923—1924 och 1924—1925, för sistnämnda budgetår med 19,000 kronor.

I enlighet med riksdagens år 1918 fattade ståndpunkt hava anslagen till föreningen från och med år 1919 icke beviljats till högre belopp än som motsvarade föreningens utgifter för kurser och föredrag. Med anledning därav att utgifterna för vägmästarkurser, vägdagar och föredrag under år 1923 understigit det för sagda år beviljade statsbidraget, anbefallde Kungl. Maj:t genom brev den 30 maj 1924 statskontoret att till föreningen utbetala medel från ovanberörda anslag å 19,000 kronor i den mån föreningen genom intyg av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen visade, att de skulle komma till användning för vägdagar, utbildningskurser för yrkesmän i vägunderhåll samt föredrag rörande vägväsendet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har föreningen anhållit om ett statsbidrag för år 1925 av 35,000 kronor. I häröver avgivet utlåtande har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat ett belopp av 26,000 kronor — motsvarande i avrundat tal föreningens verkliga utgifter under år 1924 för vägmästarkurs, fem vägdagar och vägföredrag samt för utgivande av föreningens tidskrift — under villkor att under år 1925 på lämpliga platser i olika delar av landet anordnas minst fem vägdagar samt en utbildningskurs för yrkesmän i vägunderhåll i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen i skrivelse den 30 april 1924 angivet program ävensom att tidskriften utgives med oförminskat omfång.

För egen del har departementschefen yttrat:

»Med hänsyn till vägfrågans nuvarande läge och då vägunderhållets öfverflyttande på vägkassorna i allt större utsträckning äger rum, är det av vikt, att föreningen sättes i stånd att fortfarande i önskvärd omfattning bedriva sitt gagnande arbete för spridande av upplysning rörande lämpliga arbetsmetoder och organisationsformer för väghållningens utförande samt för ut-

bildning av kompetenta arbetsledare. Därvid kan föreningens hela landet omfattande verksamhet bidra till att befordra en viss entledighet i väghållningen och på samma gång bringa de inom olika landsändar vunna erfarenheterna till allmän kännedom.

Jämväl för år 1925 synes därför statsbidrag böra beredas föreningen. Enligt föreningens förslag till budget för år 1925 belöpa sig kostnaderna för vägmästartkurs, vägdagar, föredrag och undervisningsmateriel vid kurserna och föredragen till 25,500 kronor, och vill jag tillstyrka, att anslag till detta belopp beviljas föreningen. I likhet med vad skedde nästlidet år förutsätter jag därvid, att Kungl. Maj:t icke kommer att ställa anslaget till föreningens förfogande i vidare mån än föreningen kan visa, att medlen komma till användning för avsett ändamål.

I övrigt torde för anslagets åtnjutande böra av Kungl. Maj:t föreskrivas villkor, i tillämpliga delar överensstämmande med vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit.»

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt svenska vägföreningen* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

*Bidrag till
skjutsentreprenader.*

[33.]

33:o) Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader från dess nu varande belopp 500,000 kronor med 110,000 kronor till 390,000 kronor.

Det ordinarie anslaget till bidrag till skjutsentreprenader, som utgått för vart och ett av åren 1919—1922 med 400,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 250,000 kronor, är för vart och ett av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 upptaget med 500,000 kronor.

Utbetalningarna från anslaget hava under år 1921 uppgått till omkring 809,000 kronor, under år 1922 till omkring 710,000 kronor, under första halvåret 1923 till omkring 365,000 kronor och under budgetåret 1923—1924 till omkring 712,000 kronor.

Såsom departementschefen framhållit, hava till följd av automobiltrafikens starka utveckling ett avsevärt antal skjutsanstalter numera indragits, varför anspråken på statsbidrag till skjutsväsendet torde komma att i ej ringa omfattning nedgå. Enligt från länsstyrelserna införskaffade uppgifter beräknas de belopp, som erfordras för gäldande under budgetåret 1925—1926 av på staten belöpande andel av entreprenadbidragen till skjutsanstalterna i riket uppgå till sammanlagt endast omkring 390,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag till skjutsentreprenader* från dess nuvarande belopp, 500,000 kronor, med 110,000 kronor till 390,000 kronor.

34:o Kungl. Maj:t har (punkt 34) föreslagit riksdagen att till bestridande av utgifter för registrering av automobiler för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 8,000 kronor att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler.

Registrering
av automo-
biler.
[34.]

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till sid. 55—58 i återopade statsrådsprotokollet.

För berörda ändamål har riksdagen under en följd av år anvisat extra förslagsanslag att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler. För budgetåret 1923—1924 beviljades för ändamålet 20,800 kronor och för budgetåret 1924—1925 22,000 kronor. Från anslaget gäldas dels kostnaderna för utgivande och tillhandahållande åt rikets polismyndigheter av publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik», dels kostnader för tryckning av blanketter m. m. till automobilregistret, dels ersättning till den räkenskapsförare hos överståthållarämbetet, som handhar uppbörden av registreringsavgifter m. m. för motorfordon. I enlighet med vad som meddelades i statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag, hava därjämte utgifterna för anskaffande av de i förordningen om motorfordon påbudna s. k. besiktningsskyltarna ansetts böra bekostas från förevarande anslag. Huvudparten av utgifterna har belöpt å publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik».

Nämnda publikation lär numer icke kunna anses i tillräcklig grad fylla det därmed avsedda ändamålet, då densamma är synnerligen tidsödande och besvärlig att använda genom sitt stora omfång och på grund därav att uppgifter från ett och samma län äro splittrade i ett flertal häften. Ävenledes anses de upplysningar, som kunna erhållas ur publikationen, icke alltid fullt tillförlitliga, beroende på den i förhållande till numer vanliga täta äganderättsväxlingar och nummerbyten alltför långa tiden mellan anteckningen i registret och dess kungörande i tryck.

Hos generalstaben föres sedan länge ett centralregister över alla motorfordon i riket, avsett för militära ändamål men innehållande i huvudsak alla de uppgifter rörande motorfordon och deras ägare, varav polismyndigheterna äro i behov. Genom att för civila ändamål tillgodogöra sig detta redan befintliga register skulle man — efter någon mindre komplettering — för en förhållandevis obetydlig kostnad erhålla ett fullständigt centralregister över samtliga motorfordon i riket, från vilket behövlige upplysningar kunde med lätthet tillhandahållas polismyndigheterna.

I stället för att erhålla publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik» skulle alltså dessa myndigheter hänvisas att inhämta erforderliga uppgifter rörande motorfordon antingen från detta centralregister eller, om sådant undantagsvis skulle finnas förmånligare, direkt hos vederbörande länsstyrelse. För möjliggörande av registrets förande skulle de utdrag ur respektive automobilregister, som nu insändas till överståthållarämbetet för att tryckas, i stället direkt tillställas centralregistret. Beslut om återkallelse av körkort, rörande vilka generalstabens register icke innehåller några upp-

gifter och vilka fortfarande torde böra på något sätt centralt kungöras, skulle kunna intagas i tidningen »Polisunderrättelser».

Ett förberedande förslag i nu angivna hänseende har för yttrande underställts överståthållarämbetet, chefen för generalstaben samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilka antingen tillstyrkt eller förklarat sig intet hava att erinra mot detsamma.

Departementschefen anför för egen del följande:

»På i det föregående anförda skäl och med stöd av de avgivna yttrandena finner jag mig böra föreslå, att publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik» skall från och med ingången av nästkommande budgetår upphöra, och att i stället upplysningar rörande motorfordon och deras ägare skola tillhandahållas från det hos generalstaben förda centralregistret, vilket bör för ändamålet i erforderlig mån kompletteras, samt beslut om återkallelse av körkort kungöras i tidningen »Polisunderrättelser». Det må i detta sammanhang framhållas, att tillskapandet av ett för jämväl andra än militära myndigheter tillgängligt fullständigt centralregister över alla motorfordon i riket vore av värde genom den möjlighet det skulle bereda till en synnerligen önskvärd bättre överblick över det för våra väg- och trafikförhållanden numera så viktiga automobilväsendet.

De ökade kostnader, som genom berörda åtgärder skulle åsamkas generalstaben, torde, då de icke föranledas av något militärt behov utan uteslutande avse civila ändamål, böra bestridas från nu ifrågavarande anslag. För det löpande arbetet med registrets förande samt tillhandahållandet av uppgifter till polismyndigheterna torde böra avses ett särskilt kvinnligt biträde, för vars avlöning — inberäknat dyrtidstillägg — lärers böra beräknas omkring 3,000 kronor för år. Till en början och innan registret hunnit fullständigas samt tidvis även sedermera torde emellertid ytterligare arbetskraft bli en erforderlig utöver den, som redan nu finnes i generalstaben tillgänglig. Vidare måste de särskilda kostnaderna för telefon, papper, blankettryck m. m. ersättas. Till dessa ändamål samt för ersättning för arbetet med registreringens övervakande m. m. torde förslagsvis böra avses omkring 3,500 kronor. Totalkostnaderna kunna alltså för budgetåret 1925—1926 förslagsvis beräknas till 6,500 kronor.

Till täckande av övriga utgifter, som skola bestridas från förevarande anslag, nämligen för tryckning av blanketter m. m. till de hos länsstyrelserna förda automobilregistren, för ersättning till förenämnda räkenskapsförare hos överståthållarämbetet samt för anskaffande av ytterligare besiktningsskyltar torde böra avses ett belopp av omkring 1,500 kronor.

Överflyttningen av kungörandet av beslut rörande återkallande av körkort till tidningen »Polisunderrättelser» kommer givetvis att medföra någon ökning av utgifterna för denna publikation, överslagsvis beräknad till 1,500 kronor för år. Efter samråd med chefen för socialdepartementet finner jag mig emellertid böra föreslå, att denna ökade kostnad bestrides från de till denna tidnings utgivande anvisade medel. Under förevarande punkt kommer alltså anslagsbehovet att uppgå till 8,000 kronor.

Därest den nu ifrågasatta omläggningen av sättet för tillgodoseende av polismyndigheternas behov av uppgifter rörande automobilväsendet skulle befinnas medföra behov av någon mindre jämkning av stadgandena i motorfordonsförordningen, torde vidtagandet av sådan få ankomma på Kungl. Maj:t.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna omläggningen av ifrågavarande registrering av automobiler, får hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *bestridande av utgifter för registrering av automobiler* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 8,000 kronor, att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler.

Byggnadsväsendet.

35:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 35—36) förslagit angående anvisande av anslag för budgetåret 1925—1926 dels till byggnadsstyrelsen, dels ock för upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet, kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

*Byggnads-
styrelsen,
byggnads-
styrelsens
verksamhet.*

[35—36.]

anmäla.

36:o) Kungl. Maj:t har (punkt 37) föreslagit riksdagen att för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till sid. 60 i åberopade statsrådsprotokollet.

*Beredande
av lokaler för
vissa bygg-
nadsstyrel-
sens byråer.*

[37.]

För beredande av lokaler för vissa av byggnadsstyrelsens byråer har riksdagen för budgetåret 1924—1925 anvisat ett extra anslag av 25,500 kronor.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juli 1924 skola lokaler beredas byggnadsstyrelsen i den under uppförande varande ämbetsbyggnaden å tomt nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm, vilken byggnad beräknas bli färdig att tagas i bruk våren 1926. Emellertid kan det givetvis icke förutses, huruvida byggnadsstyrelsen kan före den 1 oktober 1926 lyckas bli löst från hyresavtalet beträffande förhyrda lokaler för vissa styrelsens byråer. Härtill kommer, att styrelsen har att erlægga viss hyresersättning till landshövdingen i Stockholms län för den del av den till honom anslagna boställsvåningen, som upplåtits till statsverket för byggnadsstyrelsens räkning och vari en av styrelsens byråer är inrymd. För budgetåret 1925—1926 skulle alltså samma anslag som under innevarande budgetår vara erforderligt för beredande av lokaler åt ämbetsverket i fråga.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa

att riksdagen må för *beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

*Anskaffande
av möbler
för byggnads-
styrelsens
nya ämbets-
lokaler m. m.*

37:o) Kungl. Maj:t har (punkt 38) föreslagit riksdagen att för anskaffande av möbler för byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Beträffande motiveringen härför får utskottet hänvisa till sid. 61—62 i åberopade statsrådsprotokollet.

[38.]

Såsom under nästföregående punkt omförmäls, skall byggnadsstyrelsen beredas ämbetslokaler i ämbetsbyggnaden å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm. Det nu begärda anslaget är avsett för täckande av kostnaderna för de nya ämbetslokalernas möblering och förseende med armatur m. m.

Såsom byggnadsstyrelsen framhållit, skulle nyanskaffning av möbler erfordras i första hand för styrelsens sessionsrum. Vidare skulle komplettering erfordras av möblemangen i generaldirektörens och byråchefernas tjänsterum liksom ock i övriga tjänsterum. Härjämte förefunnnes behov av en uppsättning av skåp för förvaring av styrelsens växande förråd av ritningar, kartor m. m. Slutligen erfordrades medel för anskaffande av ny armatur, mattor och gardiner liksom ock för reparation av styrelsens gamla inventarier. För flyttning av styrelsens nuvarande inventarier, bibliotek, arkiv m. m. till de nya ämbetslokalerna krävdes ock medel. Inalles har byggnadsstyrelsen beräknat ett belopp av 66,000 kronor vara för berörda ändamål erforderliga.

Departementschefen har ansett sig böra tillstyrka, att medel till ett belopp av 50,000 kronor beredes för anskaffande av möbler m. m. i byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler ävensom för bestridande av kostnaderna för styrelsens flyttning till nämnda lokaler. Då för en sådan avsevärd extraordinär utgift icke lämpligen syntes departementschefen böra tagas i anspråk sjätte huvudtitelns förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., syntes särskilt anslag för ändamålet böra av riksdagen anvisas.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom framgår av den lämnade utredningen, har det av byggnadsstyrelsen begärda beloppet av departementschefen ansetts böra begränsas till 50,000. Då det torde vara ofrånkomligt, att medel för ovan angivna ändamål ställas till förfogande, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för *anskaffande av möbler för byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

38:o) Kungl. Maj:t har (punkt 39) föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 63 i återopade statsrådsprotokollet.

Utredningar
rörande till-
ämnade
byggnads-
företag.
[39].

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för vartdera av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 augusti 1924 har byggnadsstyrelsen anmält, att vid tiden för skrivelsens avlättande å anslaget för budgetåret 1923—1924 förefunnes en reservation av 7,311 kronor, och har styrelsen hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1925—1926 anvisas ett belopp av 20,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till bestridande av kostnader för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

39:o) Kungl. Maj:t har (punkt 40) föreslagit riksdagen att till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 31,000 kronor.

Läns-
arkitekter.
[40.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 63—68 i återopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet förehått till behandling en inom andra kammaren av herr P. H. Sjöblom väckt motion, nr 209, däri hemställt att riksdagen måtte besluta, att till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1925—1926 anvisa, utöver det av Kungl. Maj:t i 1925 års statsverksproposition äskade extra anslaget av 31,000 kronor, ytterligare 4,000 kronor till avlöning av biträde åt länsarkitekten i Stockholms län, eller tillsammans 35,000 kronor.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Till avlöning av länsarkitekter har riksdagen på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1918—1922 25,000 kronor, för första halvåret 1923 12,500 kronor och för vart och ett av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 25,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu, under erinran om sin redan år 1923 härutinnan gjorda hemställan, föreslagit, att arvudet till länsarkitekten i Kopparbergs m. fl. läns distrikt måtte höjas från 4,000 kronor till 5,000 kronor. Vidare har styrelsen nu, liksom tidigare, hemställt, att tre nya länsarkitekt-tjänster, en var med arvode av 5,000 kronor, inrättas samt att de nya länsarkitekterna tilldelas följande tjänstgöringsdistrikt, nämligen en Göteborgs och Bohus län samt Hallands län, en Älvsborgs och Skaraborgs län samt en Värmlands och Örebro län. Styrelsen har härvid anført, att det vore

till betänklig skada för det allmänna, om länsarkitektinstitutionens utveckling skulle ytterligare fördröjas, och har styrelsen särskilt i detta avseende framhållit de väsentliga olägenheter, icke minst ur ekonomisk synpunkt, som ett okontrollerat samhällsbebyggande medförde för såväl den enskilde som de blivande samhällena.

Departementschefen har i ärendet anført, bland annat, att den redan nästlidet år konstaterade ökningen i arbetsbördan för länsarkitekten i Kopparbergs, Västmanlands och Gävleborgs läns distrikt syntes numera hava nått en sådan omfattning, att en återgång till det av denne befattningshavare tidigare uppburna arvodesbeloppet, 5,000 kronor, torde få anses skälig.

Beträffande den föreslagna utvidgningen av länsarkitektinstitutionen har departementschefen framhållit, att behovet av en dylik utvidgning på senare tid blivit allt mera kännbart. Särskilt syntes detta behov med styrka göra sig gällande i ett avseende, nämligen i fråga om övervakandet av stadsplanebildningen och byggnadsverksamheten i de många smärre samhällen, som uppstått eller alltjämt vore under bildande i olika delar av landet. Denna synpunkt hade ock betonats i de framställningar om tillgodoseende av behovet av länsarkitekter, som gjorts av länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Skaraborgs och Värmlands län. Då länsarkitektinstitutionens nytta numera torde få anses allmänt erkänd, syntes tiden vara inne för en utvidgning av berörda institution. Departementschefen ansåge sig dock med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden icke kunna tillstyrka, att nu mer än en länsarkitektbefattning inrättades, och borde arvodet till den nye länsarkitekten bestämmas till samma belopp som under budgetåret 1925—1926 skulle utgå till flertalet av de nuvarande länsarkitekterna, eller 5,000 kronor. Beträffande frågan, i vilket eller vilka län den nya befattningen skulle placeras, syntes det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att därom fatta beslut, sedan riksdagens beslut i anslagsfrågan föreläge.

Vid bifall till departementschefens förslag skulle alltså anslaget från och med nästkommande budgetår utgå med ett till 31,000 kronor förhöjt belopp.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande den i ämnet väckta motionen om ökat anslag till länsarkitekten i Stockholms län, företrädesvis betingat av den anhopning av göromål, som uppkommit på grund av den pågående livliga bebyggelsen inom länet, vill utskottet inledningsvis framhålla, hurusom ur åtskilliga synpunkter framstår som ett viktigt önskemål, att de i olika delar av landet alltjämt uppväxande samhällena redan från begynnelsen erhålla en ändamålsenlig planläggning. Behovet av statens medverkan i detta avseende har också uppmärksamrats av statsmakterna; i sådant syfte vidtogos vid 1924 års riksdag vissa ändringar i gällande fastighetslagstiftning, innebärande ökad befogenhet — och skyldighet — för myndigheterna att reglerande ingripa vid begynnande samhällsbildningar. Det torde dock under alla förhållanden framstå som klart, att dessa ingripanden endast kunna äga rum i begränsad

omfattning. I första hand lärers alltjämt få överlämnas åt den enskildes ansvar att sörja för dessa nya samhällets lämpliga daning. Utskottet håller ock före, att även på andra vägar än i motionen angivits statens intresse av att dylika orter med livlig bebyggelse icke oordnat uppstå och utveckla sig, skola kunna tillvaratagas och befrämjas. Sålunda är att märka, hurusom själva styckningen av den mark, varå ett blivande samhälle skall växa fram, ofta utföres av lantmätare, vilken därvid i sin mån kan öva inflytande i riktning mot en sund fastighetsbildning. Av påtaglig vikt är ock att vid handläggningen av hithörande ärenden vederbörlig samverkan äger rum mellan lantmätaren och den inom länet anställda länsarkitekten.

Vidkommande det nu motionsvis gjorda förslaget om ett nytt biträde åt länsarkitekten i Stockholms län må erinras, att länsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1925 gjort en liknande framställning, i det att länsstyrelsen begärt, att utöver det anslag av 8,000 kronor, vilket från och med år 1923 utgått till länsarkitekten i Stockholms län — och varav 6,000 kronor avsetts till avlöning åt honom och 2,000 kronor disponerats för kvinnlig kontorshjälp — ett ytterligare belopp av 4,000 kronor redan under innevarande år måtte ställas till förfogande för ett arkitektbiträde. I denna skrivelse åberopas, hurusom länsarkitekten vid upprepade tillfällen anmält, att han icke såge sig i stånd att som sig borde handlägga den mängd av ärenden, som från länsstyrelsen till honom hänskötes; länsstyrelsen hade dock i det längsta velat undvika att framkomma med något ytterligare anslagskrav.

Att anspråken på tillgång till fackutbildad hjälp åt länsstyrelsen i Stockholms län på detta sätt vuxit, har, såsom av motionen och länsstyrelsens skrivelse inhämtas, sin förklaring i den alltjämt fortgående starka bebyggelsen i Stockholmstrakten, vilken bebyggelse på sista tiden genom automobilväsendets utveckling kraftigt stegrats och tagit sig uttryck i uppkomsten av ett stort antal nya egnahemsområden utefter de till staden inlöpande landsvägarna. Inom Danderyds socken räknas för närvarande sex dylika nya samhällsbildningar, inom Sollentuna nio, inom Spånga socken fyra o. s. v. Av en i länsstyrelsens framställning förefintlig statistisk redogörelse inhämtas, att ensamt avsöndringsärendena stegrats från 499 år 1921 till 1,855 år 1924 och totala antalet tjänsteärenden under samma tidsperioder från 870 till 2,297. Denna alltjämt växande arbetsbörda har av länsstyrelsen betecknats som oöverkomlig trots ett intensivt arbete från vederbörande tjänsteinnehavares sida.

Av den sålunda och i övrigt lämnade utredningen har utskottet funnit framgå, att den arbetskraft, som för närvarande står till förfogande för bestridande av länsarkitektgörömlen i Stockholms län, är otillräcklig och att de framförda kraven på ökat anslag till detta ändamål icke utan olägenhet torde låta sig undanskjutas. Enligt vad från byggnadsstyrelsen upplysts, kan näppeligen någon annan länsarkitekt än den i Stockholms län tänkas bliva i behov av dylikt biträde, i det att den begärda arbetsförstärkningen i detta fall vore betingad av de för Stockholms län säregna förhållanden.

Trots den tvekan, som för närvarande i allmänhet måste råda beträffande varje åtgärd i riktning mot en utvidgning av länsarkitektinstitutionen, har utskottet med hänsyn till ovan angivna omständigheter ansett sig kunna tillstyrka, att i enlighet med motionärens yrkande nu anvisas ett anslag av 4,000 kronor för tillfälligt anställande av ett fackutbildat biträde åt länsarkitekten i nämnda län.

Utskottet, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning, får hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med bifall till den i ämnet väckta motionen, må till *avlöning av länsarkitekter* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor.

Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm. 40:o) Under erinran att Kungl. Maj:ts under denna punkt framställda förslag är betingat bland annat av de ökade utgifterna för gatuhållningen vid statens fastigheter i Stockholm får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

[41.]

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till *lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm*, nu 65,000 kronor, med 35,000 kronor till 100,000 kronor.

Byggnader och reparationer. 41:o) Kungl. Maj:t har (punkt 42) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer från dess nuvarande belopp 420,000 kronor med 30,000 kronor till 450,000 kronor.

[42.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 69—78 av åberopade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, vilket under åren 1915—1921 utgått med 370,000 kronor och för år 1922 höjts till 450,000 kronor, har därefter upptagits för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 225,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 med 450,000 kronor och för budgetåret 1924—1925 med 420,000 kronor.

Till förstärkning av det ordinarie anslaget eller täckande av motsedd brist i samma anslag har riksdagen på tilläggsstat för åren 1918—1922 ävensom för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat särskilda medel, varemot för tiden därefter dylika förstärkningsanslag icke upptagits i riksstaten.

Under förevarande punkt har departementschefen till behandling upptagit två spörsmål av principiell innebörd, som äga betydelse för anslagets beräkning, nämligen dels huruvida inflytande hyresmedel från under styrelsens vård stående egendomar alltjämt böra tillgodoföras anslaget, dels ock om sättet för bestridande av kostnader för anskaffning av möbler m. m. för länsstyrelsernas behov.

Beträffande hyresinkomsterna yttrar departementschefen följande:

»Hyresinkomsterna från statens under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar uppgå numera till betydande belopp. För budgetåret 1925—1926 beräknas desamma sålunda till i runt tal 5,000 kronor för landsortsfastigheterna och 380,000 kronor för Stockholmsfastigheterna, i vilket sistnämnda belopp dock ej ingå hyror från egendomen Rosenbad nr 5, beträffande vilken fastighet Kungl. Maj:t för innevarande budgetår föreskrivit, att hyresavkastningen skall tillgodoföras den i riksstaten uppförda inkomsttiteln »Diverse inkomster». Om man inräknar hyresinkomsterna för sistnämnda fastighet, 24,845 kronor, skulle hyresmedlen för budgetåret 1925—1926 uppgå till sammanlagt omkring 410,000 kronor. Uppenbarligen måste det vara för byggnadsstyrelsen olägligt, att storleken av tillgängliga medel till reparations- och underhållsarbeten å kronans fastigheter skall vara i avsevärd mån beroende på den ovissa omständigheten, huruvida hyresmedel komma att i beräknad omfattning inflyta. Att hyresmedlen hitintills ej uppförts å riksstatens inkomstsida har huvudsakligen varit beroende därpå, att man velat avvakta den pågående utredningen om inrättande av en fond för kronans publika hus, vilken fond borde tillgodogöras nämnda medel. Då emellertid frågan om bildande av en dylik fond ej kan vinna sin lösning till nu stundande budgetår, synes intet vara att erinra mot att hyresmedlen provisoriskt upptagas direkt å riksstatens inkomstsida och icke längre tillgodoföras anslaget till byggnader och reparationer. Chefen för finansdepartementet, med vilken jag i detta ärende samrått, har förklarat sig dela denna min uppfattning och i likhet med riksräkenskapsverket ansett medlen böra upptagas som en särskild inkomsttitel 'Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar.'»

Efter samråd med chefen för socialdepartementet har föredragande departementschefen vidare förordnat byggnadsstyrelsens förslag att kostnaderna för anskaffning och underhåll av möbler och andra inventarier för länsstyrelsernas räkning, vilka kostnader hittills utgått från nu förevarande till byggnader och reparationer avsedda anslag, skulle komma att bestridas i samma ordning som för andra statens myndigheter. Härmed komme belastningen av anslaget till byggnader och reparationer att minskas med i runt tal 40,000 kronor, vilket belopp i stället skulle utgå från femte huvudtitelns förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

I avseende å själva anslagsberäkningen för nästkommande budgetår erinrar departementschefen, hurusom byggnadsstyrelsen hemställt, *dels* att det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer måtte i riksstaten upptagas med ett från 420,000 kronor till 450,000 kronor förhöjt belopp, *dels ock* att till förstärkning av detta anslag måtte för budgetåret 1925—1926 anvisas ett extra anslag av 545,000 kronor; och anför departementschefen i detta avseende för egen del vidare följande:

»Enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle sålunda för budgetåret 1925—1926 anslag till byggnader och reparationer erfordras till sammanlagt belopp av 995,000 kronor under förutsättning att hyresmedlen ej vidare tillföras anslaget samt att detta ej heller skulle belastas med kostnader för anskaf-

fandet och underhållet av möbler för länsstyrelsernas räkning. Om enahanda beräkningsgrunder tillämpas beträffande det för budgetåret 1924—1925 beviljade anslaget, skulle detta motsvara tillgängliga medel om tillhoppa 750,000 kronor (420,000 + 370,000 — 40,000). Förslaget innebär sålunda en medelsökning av 245,000 kronor, varvid jämväl är att beakta, att från det nästlidet år beviljade anslaget skulle utgå vissa av styrelsen ej beräknade reparationskostnader för länsresidensen i Kristianstad och Östersund om tillhoppa 70,000 kronor.

Även för budgetåret 1925—1926 begär byggnadsstyrelsen medel för vissa arbeten å länsresidensen. Sålunda har styrelsen i skrivelse den 23 september 1924 föreslagit, att värmeledning måtte införas i Linköpings och Halmstads slott för en beräknad kostnad om tillhoppa 107,000 kronor. Ehuru beaktansvärda skäl anförts till stöd för denna framställning, finner jag mig dock av statsfinansiella skäl nödsakad föreslå, att med ifrågavarande arbeten må anstå till ett kommande år. Ej heller anser jag mig kunna förorda, att en av byggnadsstyrelsen i särskilda skrivelser den 18 december 1923 och den 16 oktober 1924 gjord framställning om medel för uppförande av en garagebyggnad vid länsresidensen i Karlstad nu underställs riksdagen.

Då det alltjämt icke kan undvikas, att även önskvärda men icke oundgängligen nödvändiga reparationer i avbidan på bättre tider tills vidare efter sättas, torde ifrågavarande anslag kunna nedsättas till 800,000 kronor, varmed ändock en ej oväsentlig ökning skulle äga rum i jämförelse med vad för innevarande budgetår varit disponibelt. Berörda belopp torde lämpligen kunna fördeles sålunda, att 450,000 kronor äskas som ordinarie anslag och återstoden eller 350,000 kronor som förstärkningsanslag.»

Utskottets
yttrande.

Den i huvudsak av budgettekniska skäl föreslagna omläggningen av sättet för redovisningen av hyresinkomsten från statens fastigheter samt beredandet av medel för anskaffning av inventarier åt länsstyrelserna har icke givit utskottet anledning till erinran.

Med tillstyrkande jämväl i övrigt av Kungl. Maj:ts förslag om anvisande till byggnader och reparationer av dels ett ordinarie anslag av 450,000 kronor, dels ock ett förstärkningsanslag av 350,000 kronor, hemställer utskottet under nu förevarande punkt,

att riksdagen må öka det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer från dess nuvarande belopp 420,000 kronor med 30,000 kronor till 450,000 kronor.

Förstärkning
av anslaget
till bygg-
nader och
reparationer.

42:o I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43) och under åberopande av vad utskottet yttrat under nästföregående punkt hemställer utskottet,

[43.]

att riksdagen må till förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer för budgetåret 1925—1925 anvisa ett extra anslag av 350,000 kronor.

43:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i punkt 44 gjorda förslag och med förmälan att utskottet icke har något att erinra mot att av det belopp, som anvisas för budgetåret 1925—1926 för fortsättande av arbetena med Stockholms slotts restaurering, 5,000 kronor användas för kulturhistoriska undersökningar i samband med restaureringsarbetets utförande, hemställer utskottet,

Yttre restaurering av Stockholms slott.

[44.]

att riksdagen må för *arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

44:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45) och under erinran att utskottet i avgivet utlåtande, nr 49, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, punkt 7:o), ansett sig böra fästa uppmärksamheten på vikten av att anspråken från vederbörande statsinstitutioner på lokalutrymmen inom ifrågavarande båda nybyggnader liksom i allmänhet begränsades att icke omfatta mera än som för ändamålet oundgängligen erfordrades, får utskottet hemställa,

Uppförande av ämbetsbyggnader å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt i kvarteret Kandidaten.

[45.]

att riksdagen må
av det belopp, 8,722,360 kronor, som beviljats för *uppförande å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren och i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner m. m.*, för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa

för fullbordande av ämbetsbyggnaden å nämnda tomt i kvarteret Murmästaren ett belopp av 510,000 kronor,

samt för fullbordande av ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten ett belopp av 300,000 kronor.

45:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46) och under erinran, att det under förevarande punkt begärda beloppet utgör anslag för slutförande av nedan nämnda förstärkningsarbeten, hemställer utskottet,

Förstärkning av grunden under den södra av riksbankens förra byggnader vid Järntorget i Stockholm.

[46.]

att riksdagen må till *förstärkning av grunden under den södra av riksbankens förra byggnader vid Järntorget i Stockholm* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

46:o) Kungl. Maj:t har (punkt 47) föreslagit riksdagen att för anordnande av lokaler för statens reproduktionsanstalt, lantmåteriundervisningen och konsthögskolans avdelning för dekorativ konst för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

Beredande av lokaler för statens reproduktionsanstalt m. m.

[47.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 81—85 av statsrådsprotokollet.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Byggnadsstyrelsens ifrågavarande förslag avser, såsom av det anförda framgår, att bereda lantmäteriundervisningen och statens reproduktionsanstalt nya lokaler i stället för dem, som måste lämnas vid den förestående rivningen av Östermalms gamla läroverk, samt att samtidigt vinna en lösning av lokalfrågan för konsthögskolans avdelning för dekorativ konst. För sådant ändamål skulle reproduktionsanstalten inrymmas i skogshögskolans gamla byggnader i Nobelparken, varest för närvarande en del av rikets allmänna kartverk är inrymt. För lantmäteriundervisningen skulle upplåtas vissa lokaler i fastigheten nr 10 vid Västra Trädgårdsgatan, vilka nu disponeras dels av rikets allmänna kartverk, dels ock av en del av konsthögskolans avdelning för dekorativ konst. Sistnämnda avdelning, som nu har sina lokaler splittrade på tre ställen, skulle åter erhålla tillräckliga utrymmen i fastigheten nr 1 vid Sergelgatan, varest dess nuvarande lokaler skulle utvidgas med lokaler, vilka för närvarande enligt kontrakt förhyras av A. Börtzells tryckeriaktiebolag såsom innehavare av generalstabens litografiska anstalt. I sådant syfte har sistnämnda kontrakt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande uppsagts till upphörande den 1 april 1926. På våren 1926 beräknas vidare ämbetsbyggena i kvarteren Kandidaten och Murmästaren bliva färdiga till inflyttning; och rikets allmänna kartverk skulle då kunna taga i besittning sina planerade lokaler därstädes i utbyte mot de lokaler, som kartverket skulle hava att avstå för de förut nämnda institutionernas räkning.

Det nu ifrågavarande förslaget är, såsom byggnadsstyrelsen i sin skrivelse framhållit, i viss mån ett provisorium, vars varaktighet givetvis är svår att på förhand bestämma, men som dock beräknas bli bestående för en avsevärd tidrymd framåt. Då man för närvarande ej kan överblicka reproduktionsanstaltens framtida omfattning och då frågan om lantmäteriundervisningens slutliga ordnande är föremål för utredning, måste det givetvis anses olämpligt att genom nybyggnad söka tillgodose lokalbehoven för dessa institutioner. En förhyrning av lokaler inom enskild fastighet torde från statsverkets synpunkt icke bliva vare sig praktiskt eller ekonomiskt fördelaktig. Lämpliga lokaler för reproduktionsanstaltens tunga maskiner, vilka kräva ett utrymme av omkring 800 kvm., torde betinga ett pris av omkring 25 kronor per kvm. eller cirka 20,000 kronor per år och torde, utom i särskilt starkt konstruerade fastigheter, icke stå att uppbringa utan att statsverket direkt eller indirekt bidrager till kostnaderna för erforderliga förstärkningsarbeten. Till jämförelse må nämnas, att de förstärkningsarbeten, som vidtogos inom anstaltens nuvarande lokaler i Östermalms gamla läroverk vid anstaltens inflyttning den 1 oktober 1919, betingade en kostnad av omkring 12,000 kronor, varjämte Stockholms stad med ungefär samma belopp bidrog till andra erforderliga arbeten, som dock icke voro direkt hänförliga till förstärkningsarbeten. Under alla förhållanden måste man undvika, att anstalten alltför snart utsättes för de betydande kostnaderna och olägenheterna av ytterligare en flyttning.

Under förut angivna förhållanden torde därför den av byggnadsstyrelsen föreslagna omdispositionen av lägenheter inom statsverkets egna fastigheter vara den lämpligaste utvägen. De beräknade kostnaderna för de erforderliga omändringsarbetena, tillhoppa 138,500 kronor, äro visserligen betydande, men härvid må erinras, att denna kostnad till icke oväsentlig del avser arbeten, som medföra modernisering och förbättring av de nu ifrågavarande fastigheterna och därför öka dessas värde, för vilket ändamål de än må komma att senare tagas i anspråk. Sålunda betingar t. ex. inom skogshögskolans gamla byggnader indragning av erforderliga värme-, ljus- och andra ledningar en kostnad av omkring 30,000 kronor.

Enligt vad kunnat inhämtas, torde man få vara beredd på att rivningen av den gamla läroverksbyggnaden å Östermalm påbörjas under hösten 1926, före vilken tid de nya lokalerna såhunda böra vara iordningställda. Frågan om beredande av medel härtill bör därför underställas innevarande års riksdag. Skulle det komma att visa sig, att tidpunkten för rivningen framflyttas, kan ifrågasättas, att statsverket, åtminstone så vitt angår reproduktionsanstaltens lokaler, i det längsta begagnar sig av den nu gällande förhyrningen, varutinnan det emellertid lärers få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande. Den årliga hyran utgör nu sammanlagt 21,800 kronor, varav belöper å reproduktionsanstaltens lokaler 10,800 kronor, som i första hand utgå av inkomster av anstalten.

Emellertid kan, enligt vad jag från byggnadsstyrelsen inhämtat, en fördelning av det äskade anslagsbeloppet ske på två budgetår, och jag vill föreslå, att 80,000 kronor upptagas å staten för budgetåret 1925—1926.*

Efter att vid avlagda besök inom vederbörande institutioner hava tagit närmare kännedom om de nuvarande lokalförhållandena och härutinnan ifrågasatta ändringar får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet anser sig likvisst böra erinra, hurusom närmaste anledningen till ifrågavarande flyttningsåtgärder varit en från Stockholms stads sida verkställd uppsägning av de för lantmäteriundervisningen och statens reproduktionsanstalt förhyrda lokalerna inom Östermalms gamla läroverk, vilken byggnad är avsedd att rivas. Då nämnda lokaler emellertid alltjämt synas för sitt ändamål fullt tillfredsställande, vill utskottet framhålla önskvärdheten av att ett uppskov med de ifrågasatta utflyttnings- och rivningsåtgärderna om möjligt utverkas. Härigenom skulle bland annat vinnas, att den med omfattande ändringsarbeten förenade flyttningen av reproduktionsanstalten till skogshögskolans gamla byggnad i Nobelparken åtminstone tillsvidare skulle kunna undvikas.

Under alla förhållanden torde dock medel för de nya lokalanordningarna böra i av departementschefen angiven omfattning ställas till förfogande. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer därför utskottet,

att riksdagen må för *anordnande av lokaler för statens reproduktionsanstalt, lantmäteriundervisningen och konsthögskolans avdelning för dekorativ konst* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

*Förhyrande
av bostad åt
lands-
hövdingen i
Västernorr-
lands län.*

47:o) I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) hemställer utskottet, att riksdagen må till *förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

[48.]

*Anskaffande
av möbler
m. m. för
länsstyrelsens
i Kalmar län
ämbetslokaler.*

48:o) Kungl. Maj:t har (punkt 49) föreslagit riksdagen att för anskaffande av möbler för länsstyrelsens i Kalmar län ämbetslokaler m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 23,400 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

[49.]

För tillbyggnad till landsstatshuset i Kalmar har riksdagen på tilläggsstat för år 1921, för år 1922 samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat tillhopa 140,000 kronor. Berörda tillbyggnad har utförts under åren 1922 och 1923, varjämte i samband därmed verkställt vissa ändringsarbeten i landsstatshuset.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av byggnadsstyrelsen överlämnad skrivelse har nu länsstyrelsen i Kalmar län hemställt om anvisande av ett anslag av 23,400 kronor för anskaffande av möbler m. m. i de sålunda utvidgade ämbetslokalerna. Till stöd härför har länsstyrelsen i huvudsak anfört följande:

Länsstyrelsens båda avdelningar, som förut disponerat, landskansliet 2 medelstora och 1 större rum samt landskontoret 3 medelstora och 1 större rum, hade genom tillbyggnaden och uppdelning av vart och ett av nämnda större rum i två rum till sitt förfogande erhållit, landskansliet 8 tjänsterum jämte 1 frukostrum och landskontoret 9 tjänsterum jämte 1 frukostrum. Därjämte inrymde landsstatshuset sessionssal och 2 mindre ämbetsrum för landshövdingen ävensom arkivrum.

Då det möbelförråd, varöver länsstyrelsen förfogade, icke lämnade tillgång till möblering av de nytillkomna lokalerna, hade på framställning av länsstyrelsen byggnadsstyrelsen anvisat medel till elektrisk armatur och vissa möbler, som ansåges omedelbart erforderliga, därest de nya rummen skulle kunna komma till användning. För rummens nödtorftiga möblering hade i övrigt måst anlitas från de egentliga tjänsterummen utrangerade gamla bord och stolar, som dittills använts i arkivlokalerna eller varit undanställda å landsstatshusets vind.

Någon fullständig möblering av rummen hade givetvis härmed icke kunnat åstadkommas, vilket förhållande syntes framgå av vad som i instrumentet över årets besiktning å landsstatshuset antecknats rörande länsstyrelsens inventarier. Därjämte tilläte sig länsstyrelsen framhålla, att möblerna i de förutvarande tjänsterummen i allmänhet vore av enkel beskaffenhet och till en del gamla och otidsenliga, att, då möblerna i rummen anskaffats på skilda tider, de föga överensstämde med varandra, att i alla rummen med undantag av sessionssalen saknades gardiner, enär de förut befintliga gardinerna såsom förslitna måst utrangeras, att endast i landshövdingens ena rum

funnes golvmatta av ylle samt att elektriska belysningen i sessionssalen icke vore tillfredsställande, enär salen icke kunde nöjaktigt upplysas medelst där befintliga takbelysningar.

Då det synts länsstyrelsen synnerligen angeläget, att frågan om de nya tjänstelokalernas ändamålsenliga möblering snarast bleve löst och att jämväl en ommöblering av länsstyrelsens gamla lokaler i sammanhang därmed komme till stånd, hade länsstyrelsen uppgjort ett av möbleringsplan åtföljt förslag till nyanskaffning av möbler m. m.

Enligt infortrat kostnadsförslag skulle för ifrågavarande ändamål erfordras ett anslag av 23,400 kronor.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig intet hava att erinra mot de ifrågavarande anskaffningarna eller de härför beräknade kostnaderna.

Departementschefen har med tillstyrkande av länsstyrelsens ifrågavarande förslag yttrat, att han visserligen i annat sammanhang förordat ett av byggnadsstyrelsen framlagt förslag, enligt vilket kostnaderna för anskaffning och underhåll av möbler och andra inventarier för länsstyrelserna skulle bestriidas, i stället för, såsom nu är fallet, från anslaget till byggnader och reparationer, från femte huvudtitelns förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Då emellertid nämnda för länsstyrelsernas mera ordinära inventarieanskaffning avsedda medel icke lämpligen syntes böra tagas i anspråk för en så avsevärd, huvudsakligen av lokalutvidgning föranledd utgift som den förevarande, borde särskilt anslag för ändamålet anvisas.

På grund av den företagna utvidgningen av länsstyrelsens i Kalmar ämbetslokaler lärers behov av komplettering av därvarande möbelinredning föreligga. Utskottet, som förutsätter att vid anslagets användning tillbörlig sparsamhet iakttages, får hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må för *anskaffande av möbler för länsstyrelsens i Kalmar län ämbetslokaler m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 23,400 kronor.

49:o) I en till riksdagen den 27 februari 1925 avlåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition (nr 69) har Kungl. Maj:t under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för utvidgning av länsstyrelsens i Västerbottens län ämbetslokaler för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

*Utvidgning
av läns-
styrelsens i
Västerbottens
län ämbets-
lokaler.*

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 januari 1924 har länsstyrelsen i Västerbottens län anmält, att länsstyrelsen vore i behov av utvidgade ämbetslokaler samt hemställt om vidtagande av åtgärder i sådant syfte. Till stöd för sin framställning i ämnet har länsstyrelsen anfört följande:

På landskansliet måste nu länsassessorerna och de båda länsnotarierna arbeta i ett och samma rum. Av den övriga personalen vore fem personer,

av vilka en maskinskriverska, placerade i ett rum och sex i ett annat. För tvenne maskinskriverskor hade utrymme måst beredas genom avbalkning av tamburen, där de hade åt sig anvisat ett utrymme av ungefär 8 kvadrat-meters yta. Utvidgning av landskansliets lokaler kunde ske därigenom, att den till länsstyrelsens vaktmästare upplättna bostaden, som låge intill landskansliet, förändrades till tjänstelokaler för landskansliet. Bostad åt vaktmästaren kunde i stället beredas i den till länsresidenset hörande flygelbyggnaden, och kunde landshövdingen erhålla ersättning för de utrymmen, som därigenom komme att frångas honom, genom uppförande av en mindre byggnad av trä.

Aven landskontorets lokaler vore till det yttersta tagna i anspråk. Större lokaler skulle kunna erhållas genom att för landskontoret toges i anspråk det av lantränteriet tidigare disponerade valvet i bottenvåningen ävensom en del av det nuvarande vaktmästarrummet, vilket för närvarande vore större än behovet krävde.

Länsstyrelsens sessionssal, som vid flera tillfällen visat sig för liten, kunde utvidgas genom att till densamma lades en del av det utrymme, som för närvarande upptoges av den alltför stora trappuppgången till landshövdingens boställsvåning.

Utskottets
yttrande.

Av utredningen i ärendet framgår, att länsstyrelsens i Västerbottens län nuvarande lokaler äro ur utrymmessynpunkt synnerligen otillfredsställande och att ett stort behov föreligger av någon utvidgning av desamma. Utskottet har därför ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag; och hemställer alltså utskottet,

att riksdagen må för *utvidgning av länsstyrelsens i Västerbottens län ämbetslokaler* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Diverse.

Ersättning
åt statens
järnvägar för
av Kungl.
Maj:t med-
givna lind-
ringar i
befordrings-
avgifterna för
vissa resor.

50:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50) får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor.

[50.]

Sveriges
riksförbund
av frivilliga
brandkårer.

51:o) I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 1 000 kronor.

[51.]

52:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52) hemställer utskottet, att riksdagen må såsom *bidrag till utgivande genom svenska brandskyddsföreningen av tidskriften »Brandskydd»* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 400 kronor.

Tidskriften
»Brandskydd».
[52.]

53:o) Kungl. Maj:t har (punkt 53) föreslagit riksdagen att för understöd- jande av svenska aeroklubbens verksamhet för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

Svenska
aeroklubben.
[53.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 91—92 i åberopade statsrådsprotokollet.

Till understöd åt svenska aeroklubben, tidigare benämnd svenska aeronautiska sällskapet, har riksdagen anvisat för vart och ett av åren 1920—1922 6,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 5,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har klubben gjort framställning om statsbidrag under budgetåret 1925—1926 med ett till 10,000 kronor förhöjt belopp.

Med hänsyn till den betydelse, klubbens verksamhet äger för flygväsendets utveckling, har departementschefen ansett klubben böra tilldelas statsunderstöd jämväl för budgetåret 1925—1926. Av statsfinansiella skäl har departementschefen emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka någon förhöjning av anslaget utöver vad som anvisats under innevarande och närmast föregående budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *understödjande av svenska aeroklubbens verksamhet* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

54:o) I fråga om Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54) om anslag till befräm- jande av lufttrafik kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

Befrämjande
av lufttrafik.
[54.]

anmäla.

55:o) Kungl. Maj:t har (punkt 55) föreslagit riksdagen att till täckande av vissa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 62,800 kronor.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till sid. 93—94 i förberörda statsrådsprotokoll.

I samband med uppdrag åt järnvägsstyrelsen att inkomma med förslag till definitiv plan för anläggning av statsbana från Karungi till Haparanda m. m. anbefallde Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1913 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, efter samråd med järnvägsstyrelsen, lotsstyrelsen och chefen för generalstaben, verkställa undersökning samt inkomma med utredning och förslag beträffande möjligheten dels att genom förbättring av Haparandas nuvarande uthamn Salmis åstadkomma en hamn, som åtminstone

Täckande av
vissa av väg-
och vatten-
byggnads-
styrelsen
förskottsvis
bestridda
utgifter.
[55.]

för någon tid framåt kunde anses fylla skäliga anspråk i fråga om skyddat läge, djuplek och rymlighet, och dels att genom anordnande av annan hamnplats tillgodose ifrågavarande orters behov av sjökommunikationer ävensom beträffande kostnaderna för de olika alternativ, som kunde ifrågakomma.

I sammanhang med uppdrag åt järnvägsstyrelsen att verkställa fullständig undersökning angående anläggning av en statsbana från Morjärvs järnvägsstation efter Kalix älv till Nederkalix anbefallde Kungl. Maj:t vidare genom brev den 3 augusti 1917 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, efter samråd med järnvägsstyrelsen, lotsstyrelsen och chefen för generalstaben, verkställa undersökning samt inkomma med utredning och förslag angående anläggning vid ifrågavarande järnvägs slutpunkt i trakten av Nederkalix av en hamn ävensom beträffande kostnaderna för hamnanläggningen.

I sin skrivelse angående anslagsäskanden för budgetåret 1925—1926 har nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnat en redogörelse över de utredningar, som i anledning av berörda uppdrag hittills blivit verkställda, samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att med vidare fullföljande av omförmälda utredningar måtte anstå i avbidan på förnyad anmälan eller på beslut av Kungl. Maj:t. Då styrelsen saknade medel att ersätta de av styrelsen förskotterade kostnaderna för de hittills verkställda undersökningarna, enligt granskade räkningar uppgående sammanlagt till 62,730 kronor 31 öre, har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning om anvisande av anslag för berörda kostnaders täckande.

I häröver den 27 september 1924 avgivet utlåtande har statskontoret anfört, att då några medel för omförmälda förskjutna kostnaders ersättande icke stode till förfogande, särskilt anslag härför torde få anvisas av riksdagen.

Departementschefen har anfört, att det icke syntes lämpligt, att med de förskjutna kostnaderna för de på grund av uppdragen hittills utförda undersökningarna belasta anslagen till undersökningar av mindre hamnar och farleder, utan syntes, såsom ock ämbetsverken föreslagit, för berörda utgifters täckande böra anvisas ett särskilt anslag, vilket lämpligen kunde avrundas till 62,800 kronor.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må till täckande av omförmälda, av *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 62,800 kronor.

56:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag under sjätte huvudtiteln för beredande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1925—1926 för viss personal inom den civila statsförvaltningen (punkt 60) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom få för riksdagen

anmäla.

Tillfällig
löne-
förbättring
för viss
personal
inom den
civila stats-
förvaltningen.

[60.]

57:o) Kungl. Maj:t har (punkt 61) föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1925—1926 under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 180,000 kronor.

*Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare i
statens tjänst.*

[61.]

Sedan riksdagen numera fattat beslut i fråga om de allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. får utskottet, som icke haft något att erinra mot det under förevarande huvudtitel för ändamålet äskade anslaget, hemställa

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1925—1926 under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 180,000 kronor.

58:o) Kungl. Maj:t har (punkt 62) föreslagit riksdagen att för beredande av ersättning åt direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa för postavgifter i samband med till kassans pensionärer verkställd utbetalning av krigstids- och dyrtidstillägg för tiden 1 januari 1918—30 juni 1923 för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 20,600 kronor.

*Ersättning
till statens
järnvägars
änke- och
pupillkassa
för vissa
kostnader i
i samband
med utbetal-
ning av krigs-
tids- och
dyrtidstillägg.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till sid. 98—100 i åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt har utskottet förehaft till behandling en inom första kammaren av herr J. B. Johansson i Fredrikslund väckt motion, nr 20, däri hemställts om avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

[62.]

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har 1919 års riksdag för beredande av ersättning åt direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa för kostnader m. m. i samband med verkställd utbetalning av krigstidshjälp för år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar på tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,650 kronor. I berörda kostnader ingingo, bland annat, postavgifter vid krigstidshjälpens utbetalande.

Direktionen för nämnda kassa har nu gjort framställning ifråga om vissa kostnader för utbetalning av krigstidstillägg, extra krigstidstillägg och dyrtidstillägg till kassans pensionärer under tiden 1 januari 1918—30 juni 1923 och härvid anfört i huvudsak följande:

I anledning av att från och med den 1 juli 1923 dyrtidstilläggen å de från statens järnvägars änke- och pupillkassa utgående pensionerna gäldades av statens järnvägars trafikmedel i stället för att såsom dittills tillhandahållas efter rekvisition från statskontoret hade direktionen med skrivelse den 1 april 1924 till statskontoret översänt en av direktionens kamrerare den 20 mars 1924 upprättad redovisning över de medel, som för berörda

ändamål under tiden från och med den 1 januari 1918 till och med den 30 juni 1923 lyftats hos statskontoret. Av denna redovisning framginge bland annat, att för nämnda tid såsom krigstidstillägg, extra krigstidstillägg och dyrtidstillägg åt kassans pensionärer utbetalats tillhopa 7,436,635 kronor 80 öre samt att därutöver av de för ifrågavarande ändamål lyftade anslagsmedel 20,545 kronor 2 öre tagits i anspråk för bestridande av de av utbetalningarna föranledda portokostnaderna. Emellertid hade statskontoret, då nämnda anslag icke finge användas för täckande av dylika portokostnader samt, såvitt statskontoret hade sig bekant, något bemyndigande därtill icke lämnats direktionen, anmärkt till återbetalning omförmälda för portokostnaderna disponerade belopp, 20,545 kronor 2 öre.

För sin del funne direktionen det icke stå i strid med ändamålet för ifrågavarande anslag att påföra dem portokostnaderna för medlens distribuering. Oavsett huru härmed kunde förhålla sig, syntes det tillika uppenbart, att då ifrågavarande kostnader föranletts uteslutande av statsmakternas beslut om dyrtidstillägg åt kassans pensionstagare, kassan icke kunde vara pliktig att vidkännas dessa för tillgodoseende av ett vid sidan av kassans verksamhetsområde liggande statsintresse vållade utgifter, utan torde dessa kostnader böra stanna å statsverket. Den omständigheten, att det här rörde sig om portokostnader, syntes även utgöra ett särskilt skäl för staten att taga kostnaderna på sig, då ju å ena sidan beloppet gått tillbaka till statsverket utan att staten kunde sägas hava fått vidkännas något däremot svarande direkt utlägg, och å andra sidan kassan, som i motsats till de flesta liknande inrättningar saknade fribrevsrätt, i annat fall komme att försättas i en ofördelaktig undantagsställning.

Att statsmakterna också tidigare varit av den meningen, att direktionen borde beredas gottgörelse av statsmedel för kostnaderna för distribution av statsbidrag av här ifrågavarande slag, framginge av ovanberörda beslut av 1919 års riksdag.

Direktionen har härefter hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid direktionens åtgärd att för portokostnaderna gottgöra sig av omförmälda anslagsmedel nu ifrågavarande belopp av 20,545 kronor 2 öre — vilket belopp direktionen i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut i ärendet ansett sig för närvarande icke böra återbära till statskontoret — eller, därest detta ej kunde bifallas, att direktionen måtte av andra medel beredas motsvarande gottgörelse.

I över framställningen avgivet utlåtande har statskontoret anført, bland annat, att därest Kungl. Maj:t skulle finna ersättning böra tillkomma statens järnvägars änke- och pupillkassa för nu ifrågavarande kostnader — och, ehuru kassan åtnjöte icke obetydliga indirekta bidrag av statsmedel, skulle ett medgivande i sådan riktning kunna anses motiverat av den omständigheten, att ifrågavarande kassa i olikhet med övriga större kassor för beredande av pension åt efterlevande efter statstjänare icke ägde rätt till kostnadsfri postbefordran samt att ifrågavarande kostnad kunde anses föranledd av portoavgifter vid försändandet av dyrtidstilläggsbeloppen — syntes fram-

ställning böra göras hos riksdagen om anvisande av härför erforderliga medel.

Riksräkenskapsverket har i ärendet yttrat, att dyrtidstilläggen utgjorde en så betydande förmån för kassans pensionärer, vilkas intressen kassan hade att tillgodose, att densamma icke kunde anses hava fog till anspråk på att de kostnader, som föranletts av utbetalningarna av dyrtidstilläggen, skulle ersättas av statsmedel. Oberoende härav har ämbetsverket framhållit, att riksdagen, såvitt ämbetsverket kunnat utröna, vid beslutandet om dyrtidstilläggen icke förutsatt, att dessa medel skulle få användas till omkostnader, förbundna med utbetalning av desamma. Vid sådant förhållande ansåge riksräkenskapsverket i likhet med statskontoret, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna ersättning böra tillkomma statens järnvägars änke- och pupillkassa för nu ifrågavarande kostnader, framställning borde göras till riksdagen om anvisande av härför erforderliga medel.

Departementschefen anför följande:

»Enär statens järnvägars änke- och pupillkassa torde vara den enda kassa för pensionering av änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, som icke åtnjuter tjänstebrevsrätt, vill jag med hänsyn till riksdagens tidigare beslut i liknande frågor ej motsätta mig, att kassan beredes ersättning av statsmedel för av kassan bestridda postavgifter vid utbetalandet av krigstids- och dyrtidstillägg till kassans pensionärer för tiden den 1 januari 1918—30 juni 1923. För tiden därefter, då utgifterna för dyrtidstillägg skola utgå av statens järnvägars medel, torde med hänsyn till bland annat viss ifrågasatt omreglering av statens bidrag till kassan anspråk ej komma att göras på ersättning för merkostnader av angiven art.

Det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget eller i avrundat tal 20,600 kronor, torde böra hos riksdagen äskas för budgetåret 1925—1926.»

De medel, som av Kungl. Maj:t äskas under förevarande punkt, äro avsedda såsom ersättning till statens järnvägars änke- och pupillkassa för de utgifter, kassan åsamkats på grund av distribuering av de utav Kungl. Maj:t och riksdagen beviljade krigstids- och dyrtidstillägg för tiden 1 januari 1918—30 juni 1923 till avlidna befattningshavares efterlevande. Enär kassan icke i likhet med andra liknande inrättningar har tjänstebrevsrätt, har nämligen kassan haft att vidkännas särskilda utgifter i form av portoavgifter vid krigs- och dyrtidstilläggens utsändande till kassans pensionstagare.

Såsom framgår av utredningen i ärendet, har riksdagen tidigare beviljat ifrågavarande kassa särskilt anslag för täckande av kostnader i samband med verkställd utbetalning av krigstidstillägg. Liknande ersättning har ock av riksdagen vid olika tillfällen medgivits prästerskapets änke- och pupillkassa. Med hänsyn härtill har utskottet icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet, som alltså icke kunnat biträda den i ämnet väckta motionen, får hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å den av herr J. B. Johanssons i Fred-

*Utskottets
yttrande.*

rikslund i ämnet väckta motionen, må för *beredande av ersättning åt direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa* för postavgifter i samband med till kassans pensionärer verkställd utbetalning av krigstids- och dyrtidstillägg för tiden 1 januari 1918—30 juni 1923 för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 20,600 kronor.

59:o) I en den 20 nästlidne mars till riksdagen avlåten proposition (nr 169) har Kungl. Maj:t gjort framställning om anvisande av ett anslag å 115,800 kronor för beredande av viss ersättning åt aktiebolaget Torf.

Beträffande denna framställning avgiver utskottet denna dag särskilt utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen,

anmäla.

Trycknings-
kostnader.

[63.]

60:o) Kungl. Maj:t har upptagit det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader med oförändrat belopp 10,080 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i riksstaten uppföra ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader med oförändrat belopp, 10,080 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma kan bli erforderlig.

Övriga
ordinarie
anslag.

61:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår äro uppförda under sjätte huvudtiteln, har någon ändring ej föreslagits.

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslag under sjätte huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för budgetåret 1925—1926 upptagas med oförändrat belopp.

Stockholm den 24 april 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. O. Lindblad*, *A. F. Vennersten*, *Oscar Olsson*, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *C. G. Ekman*, *J. G. Walles*, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *J. Jeansson* och *G. Kobb*;
 från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *A. Wiklund*, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. A. Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *P. M. Olsson* i Blädinge, *J. Olofsson* i Digernäs, *S. Persson* i Fritorp och *E. G. E. Eriksson* i Stockholm;
 med undantag därav att herr *A. R. Rooth* deltagit i behandlingen av punkterna 1—12 i stället för herr *Bergqvist* och punkterna 13—61 i stället för herr *Hallin*;
 att i behandlingen av punkterna 13—61 deltagit herr *C. Johansson* i Hälsingborg i stället för herr *Oscar Olsson*,
 herr *C. A. Carlsson* i Gävle i stället för herr *C. G. Ekman* och
 herr *J. B. Johansson* i Fredrikslund i stället för herr *J. Jeansson*; samt
 att herr *E. Andersson* i Prästbol i stället för herr *E. Kristensson* deltagit i behandlingen av punkterna 26—61.

Reservationer:

Vid *punkt 12:o* (förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m.), av herrar *S. H. Kvarnzelius*, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *C. G. Ekman*, *E. A. Hallin*, *A. R. Rooth*, *A. Wiklund*, *P. Nilsson* i Bonarp, *P. M. Olsson* i Blädinge och *J. Olofsson* i Digernäs, vilka ånsett att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»I de av herr *C. G. Ekman* m. fl. och greve *R. Hamilton* m. fl. väckta motionerna föreslås, att av den andel av automilskattmedlen, som tillkommer landsbygden, erforderligt belopp skulle ställas till förfogande för att beträffande de väghållningsdistrikt inom landet, där samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, användas för tilldelning av ett ytterligare väghållningsbidrag å 15 procent utöver det ordinarie bidrag av 30 procent, som nu utgår enligt gällande väglag. Härtill skulle komma ett ytterligare tilläggsbidrag att utgå efter vissa angivna grunder till likaledes sådana särskilt betungade väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Motionärerna anföra, att en enstämmig uppfattning tidigare rått därom, att automobilskattemedlen borde användas dels och framförallt till beredande av ersättning för den merkostnad, som automobiltrafiken medförde för vägunderhållet och dels till förbättring av för automobiltrafiken viktiga vägar, men att vid utformandet av nu gällande bestämmelser angående fördelningen av dessa medel en märkbar förskjutning till förmån för de rena vägförbättringarna kommit till uttryck. Fördenskull anse de en förnyad prövning av principerna för fördelningen av dessa medel behövlig och detta så mycket mer, som de nu inflytande beloppen stigit till tredubbla summan mot vad som från början beräknats. I detta sammanhang anföra motionärerna följande:

Med hänsyn härtill och med åberopande av ovan anförda uttalanden angående avsikten med automobilbeskattningen anse vi, att en förändring i de provisoriskt gällande grunderna för fördelning av den landsbygden tillkommande delen av automobilskattemedlen bör vidtagas i sådan riktning, att vägdistriktet tillförsäkras någon del därav som ett direkt, utan särskild ansökan utgående bidrag till ersättning för av den ökade motortrafiken åsamkad merkostnad för vägunderhållet. Vi våga påstå, att skälen härtill äro ännu mycket starkare nu än för något år sedan, allteftersom motortrafiken tagit större omfattning och vägförstöringen därför på många håll blivit oerhört mycket svårare. Vaghållningsbesväret har verkligen i vissa trakter blivit den tyngsta skattepålagan och särskilt i distrikt, där vägkassan övertagit underhållet, bli de kontanta skatteutgifterna mångstades synnerligen betungande. Vi bringa i erinran, hurusom vid riksdagsbehandlingen av väglagsförslaget år 1922 från skilda håll erkändes det berättigade i kravet på förändringar i grunderna för beräkningen av vägfyrktalet, så att någon lättnad skulle beredas fastighetsägarna. Särskilt framhölls nödvändigheten av att vid en övergång från systemet med vägunderhåll in natura till systemet med vaghållningsbesvärets utgörande helt i kontanta penningar ägarna av jordbruksfastighet skyddades mot alltför höga krav på kontant utlägg. Delvis genom statsmakternas åtgöranden och delvis genom av den ökade trafikfrekvensen betingad nödvändighet ha emellertid ett stort antal vägdistrikt nu övergått från systemet med naturaprestationer till underhåll medelst vägkassan, och därmed har följt en försämring i jordägarnas ställning, som i dessa penningknappa tider kännes som en mångdubbel skattehöjning. Härav följer, att behovet av bidrag från automobilskattemedlen är störst för sådana distrikt, där vägunderhållet helt övertagits av vägkassan, en omständighet som av fjolårets riksdag jämväl beaktats, då sådana distrikt tillförsäkrades rätt att erhålla det ordinarie statsbidraget till vägunderhållet tilldelat efter de verkligen havda kostnaderna. Då vi beträffande av oss förordade bidrag av automobilskattemedel föreslå även denna förmån begränsad till de vaghållningsdistrikt, som övertagit underhållet å samtliga vägar medelst vägkassan, ha vi ingalunda förbisett den orättvisa, som vederfares de distrikt, vilka ännu icke övergått till detta system, men då det icke lär finnas några utsikter att kunna vinna framgång för ett förslag om regelmässiga bidrag till dylika distrikt, ha vi ansett oss böra begränsa vårt förslag så som ovan nämnts. Vi förutsätta, att någon anordning skall kunna träffas, som ger möjlighet att efter ansökan bevilja bidrag även åt de distrikt, som bibehålla det gamla systemet med naturaunderhåll, men vi hålla också före, att om denna vår motion av riksdagen bifalles, så komma allt flera vägdistrikt att så småningom övergå och därmed uppfylla fordringarna för delaktighet av automobilskattemedlen. För att påverka vägdistriktet i sådan riktning måste emellertid en bestämd, garanterad förmån erbjudas dem och ej blott som nu endast i utsikt ställda och på myndigheternas avgörande beroende periodiska tillskott, som därtill fordra åtagande av egna prestanda till avsevärda belopp. Så länge kravet på tillskott med en tredje-

del av egna medel upprätthålles, kunna för övrigt de fattigaste vägdistrikten aldrig tänka att nå något av de hägrande miljonerna. Den ur vägtrafiksynpunkt glädjande tendensen till allmänna övergång till ett rationellt och efter tidens krav lämpat vägunderhållssystem torde säkerligen komma att avstanna, om ej ökade förmåner kunna beredas distrikten i gengäld för de större kostnader, som ett rationellt vägunderhåll till en början ostridigt kräver.'

Att såsom motionärerna framhålla automobilskattemedlen böra komma till användning jämväl för att bereda lättnader i själva vägunderhållet och för täckande av de merutgifter, som automobiltrafiken otvivelaktigt medför för de underhållsskyldiga, är av riksdagen redan tidigare fastslaget. Tydligt har vid den första och enda fördelningen av automobilskattemedlen, som hittills ägt rum, den största anparten gått till förbättrande åtgärder. Enligt vad som uppgivits skulle fördelningen mellan olika behov procentuellt ställa sig på ungefärligen följande sätt. 72 procent har gått till omläggning, breddning och förbättring av vägar, 4 procent till omlagda och nya broar, 10 procent till underhåll, inberäknat inköp av vägmaskiner, 2 procent till bättre beläggning av vägytan och 2 procent till konsulenter och forskning.

Det synes utskottet uppenbart att denna fördelning icke fyller måttet med hänsyn till avsikten med automobilskattemedlen. Det är anmärkningsvärt att största delen av de utdelade beloppen faktiskt kommit samma ändamål till godo som avses med det ordinarie anslaget till omläggning och förbättring av vägar, under det att en överraskande låg procent tillkommit det egentliga vägunderhållet. Härvid är också att märka det vägdistriktet för erhållande av bidrag av automobilskattemedlen i regel måste tillskjuta minst en tredjedel av kostnaden för företaget ifråga, varföre bidrag under nu gällande former näppeligen kan sägas medföra någon skattelättnad för väghållarne. Att inkomna ansökningar huvudsakligen avsett vägförbättringar är förklarligt, då förordningens hittillsvarande avfattning ingett vederbörande föreställningen, att det endast därigenom vore möjligt att komma i åtnjutande av någon del av dessa medel.

Det kan icke förnekas att ett genomförande av det motionsvis framförda förslaget skulle innebära en större säkerhet för att vid fördelningen av automobilskattemedlen själva vägunderhållet komme att erhålla sin vederbörliga anpart. Ett beslut i av motionärerna angiven riktning skulle också obestriddligen, enligt vad från sakkunnigt håll vitsordats, bidra till ökad trygghet för vägdistriktens ekonomi samt ökat intresse för övergång från naturaunderhåll till ett mera tidsenligt underhåll genom vägkassorna och härigenom i stort sett till en besparing för landet i sin helhet i avseende å vägutgifter. Härigenom skulle även underlättas fördelningen av medlen samt övervakandet av deras rätta användning. Då underhållsmedlen på detta sätt efter bestämda beräkningsgrunder komme att tilldelas vägkassorna, bleve det nämligen icke längre nödvändigt att som hittills övervaka, att tilldelade belopp användes till vissa bestämda vägars underhåll efter på förhand uppgjord plan, utan kunde kontrollen inskränkas till att avse, hur vägstyrelsen i stort sett tekniskt skötte distriktets vägunderhåll.

Emellertid har för utskottet påvisats, hurusom en tilldelning till vägdistriktet av grundbidrag på det sätt motionärerna tänkt sig skulle medföra, att för vissa län detta grundbidrag bleve större än länets hela andel av bilskattemedlen. Detta gäller åtminstone med de hitintills utdelade bilskattebeloppen, och skulle antagligen även bli fallet för vissa län med de hädanefter tillkommande skattebeloppen. Norrbottens läns andel utgjorde exempelvis år 1924 omkring 77,000 kronor, under det att 15 procent av underhållskostnaderna för vägarna i detta län torde få uppskattas till ett betydligt högre belopp. I detta sammanhang vill utskottet erinra om svårigheterna att för dessa beräkningar erhålla några fasta hållpunkter, då medelsbehovet blir beroende dels av huru stora de verkliga kostnaderna för vägunderhållet komma att visa sig vara och dels av i huru stor utsträckning vägdistriktet övergå till underhållets övertagande medelst väggassan. Detsamma gäller dock även beräkningen av det ordinarie statsbidraget till vägunderhållet, som anvisas under annan punkt å huvudtiteln, i den mån detta avser de distrikt som övergått till underhåll medelst väggassan. Härvidlag är det endast erfarenheten som kan ge vägledning och riksdagen blir jämväl årligen satt i tillfälle att pröva behovet med hänsyn till de tillgängliga medlen.

Utskottet finner sig emellertid böra förorda en användning av automobilskattemedlen i enlighet med grundtanken i de ovannämnda motionerna men förutsätter givetvis därvid att anordningen är att betrakta som provisorisk, likasom hela systemet för fördelningen av dessa medel, och att frågan om bilskattens användning slutgiltigt kommer att ordnas i samband med genomförandet av ny väglagstiftning. Då tidpunkten för en sådan kan vara ovisst, finner utskottet det dock icke försvarbart att nu undanskjuta frågan om en revidering av de grunder för fördelningen, som skola gälla intill dess.

Med hänsyn till ovan påtalade förhållande att i vissa län hela den länet tillkommande andel av automobilskatten skulle åtgå till här avsedda fasta underhållsbidrag, torde en maximigräns böra sättas för vad som på detta sätt finge av medlen disponeras och synes denna begränsning lämpligen kunna sättas så, att högst det länet tillkommande beloppet finge användas för ändamålet. I de fall, då detta belopp ej försloge till en fördelning efter den bestämda procenten, finge reduktion av procentsatsen ske för alla de delaktiga vägdistriktet inom länet. För att icke vägförbättringar och dylikt i dessa län tilläventyrs skulle bli lidande, torde få förutsättas en något större tilldelning av de medel, som med 20 procent av den landsbygden tillkommande delen av bilskatten överlämnas till Kungl. Maj:t att tilldelas länen som fyllnadsbelopp. För att icke otillbörligt begränsa tillgången till sådana medel finner utskottet det icke vara tillrädligt att bifalla motionärernas förslag att av ifrågavarande medel tillföra länen ytterligare tilläggsbidrag i utjämningsssyfte. Det torde få ankomma på den framtida medelst tillgången, huruvida en sådan anordning, som utskottet finner rättvis, framdeles i någon form kan genomföras.

Vid ett bifall till vad utskottet här förordat komme det fast utgående

underhållsbidraget till vägväsendet i de distrikt, där allt vägunderhåll övertagits av vägkassan, att utgå med 30 procent plus 15 procent av de verkliga kostnaderna, därvid de 30 procenten utgå av statsmedel i egentlig bemärkelse och de 15 procenten av automobilskattemedel med den begränsning, som ovan förutsatts för vissa län. Utskottet vill erinra, att förslag om höjning av statsbidraget till vägunderhållet tidigare varit föremål för riksdagens prövning men måst avvisas av finansiella skäl. Genom automobilbeskattningens införande har nu möjlighet erbjudit sig att tillmötesgå detta rättvisa och billiga krav utan att ytterligare belasta budgeten. För fördelning efter hittills gällande grunder, vilka förutsättas i övrigt orubbade, torde ändock komma att av bilskatten återstå betydande belopp.

Vad angår de övriga väckta motionerna, vilka samtliga avse utsträckning av rätten till underhållsbidrag jämväl till sådana vägdistrikt, inom vilka vägkassan icke övertagit underhållet, vill utskottet erinra, att vissa i liknande syfte vid föregående riksdag framförda yrkanden av riksdagen avslogos. De skäl, som därvid anfördes emot en generell utsträckning av rätten till underhållsbidrag av bilskattemedel även till sådana vägdistrikt, finner utskottet icke kunna fränkännas giltighet. Emellertid synes det härvidlag böra finnas möjlighet att inom ramen av nu gällande bestämmelser i någon mån tillgodose de i motionerna framförda önskemålen. Utskottet vill i det syftet uttala, att hinder ej synes böra möta att även till sådana vägdistrikt, vilka icke övertagit underhållet på vägkassan, bidrag av automobilskattemedel skall kunna utgå till anskaffandet av maskinella anordningar för vägarbetena, exempelvis stenkrossar, vägvältar, väghyvlar o. dyl. Då sådana redskap anskaffas och drivas genom vägstyrelsens försorg, har ju faktiskt vägunderhållet i den delen redan övertagits av vägkassan, även om de naturahållsskyldiga fortfarande utföra det övriga underhållsarbetet och svara för vägens beskaffenhet. Anskaffandet av maskinella anordningar för vägväsendet är, enligt utskottets mening, av sådant intresse för det allmänna, att understöd från bilskattemedlen för ändamålet ej gärna kan förvägras endast av det skälet, att vederbörande distrikt ej funnit sig böra övergå till nytt system för underhållet. Då utskottet vill förorda en sådan tolkning av gällande bestämmelser i nu åsyftade avseende, hemställes, att motionerna icke måtte därutöver till någon åtgärd föranleda.

Under återopande av vad sålunda anförts och med hänvisning i övrigt till vad utskottet under nästföregående punkt anført om uppförande av automobilskattemedlen å riksstaten, hemställer utskottet,

a) att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och i anledning av de av herr C. G. Ekman m. fl. och greve Hamilton m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 34 och II: 43) må till *förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m. samt till underhåll av vägarna i sådana väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan*, för budgetåret 1925—

1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel, under föreskrift tillika att av ovannämnda anslag erforderliga medel skola ställas till förfogande för de myndigheter, som utdela den enligt 60 § i väglagen på staten belöpande andelen av kostnaden för vägunderhållet på landet, att med belopp, motsvarande hälften av vad som enligt nämnda paragraf tillkommer väghållningsdistrikt, tilldelas sådana väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan;

b) att de av herrar Elisson och E. Svensson samt H. Andersson och Gabrielsson, Johanson i Hallagården m. fl. och Persson i Trången m. fl. väckta motionerna (I: 7 och 50 samt II: 13 och 59) må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.»

Vid *punkt 15:o* (bidrag till anläggning eller förbättring av vägar m. m.) av herrar *S. H. Kvarnzelius, O. Bergqvist, J. G. Waller och A. R. Rooth*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»På grund av automobilväsendets utveckling hava kraven på vägarnas tekniska utförande och underhåll på senaste tiden väsentligt stegrats. Mångenstädes erfordras en genomgripande omdaning av vägnätet för att tillgodose en alltjämt tilltagande landsvägstrafiks behov. Tack vare 1922 års riksdags beslut om automobilskattens införande kan dock statens medverkan för nödiga förstärkningsåtgärder lämnas på ett betydligt kraftigare sätt än eljest varit möjligt. För nästkommande budgetår beräknas sålunda landsbygdens andel i dessa medel komma att uppgå till cirka 12,000,000 kronor. Betydande kapitalbelopp hava också på senaste tiden i form av arbetslöshetsmedel nedlagts å allmänna vägarbeten. Sammanlagt utgjorde vid senaste årsskiftet dessa belopp, enligt vad utskottet från arbetslöshetskommissionen inhämtat, i runt tal 60,000,000 kronor, för vilken summa beräknades hava åstadkommits allmänna vägar till en sammanlagd längd av cirka 2,500 kilometer. Trots vad som sålunda åtgjorts och även med tagen hänsyn till att den av automobilväsendet påkallade omdaning av landets vägväsen i första hand avser förbättringar å det redan förefintliga vägnätet, föreligga dock alltjämt inom skilda trakter av landet behov av nya vägförbindelser, för vilkas åstadkommande påkallas statens medverkan. Icke minst gäller detta vissa skogstrakter i Norrland och annorstädes, vilkas nuvarande isolering från övrig bygd utgör ett avgörande hinder för deras framåtskridande.

Enligt vad som framgår av statsverkspropositionen, är emellertid frågan om normerna för de olika vägtyperna för närvarande under utredning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Under överbägande är därjämte att åstadkomma en bättre överblick över vägbehovet å olika orter genom upprättande av flerårsplaner för varje län; dessa planer, vilka skulle omfatta vägväsendets lämpliga utveckling i olika hänseenden, äro avsedda att sedermera göras till föremål för central bearbetning för hela landet.

Utskottet finner ur olika synpunkter önskvärt, att de sålunda ifrågasatta utredningarna rörande vägbyggnadsväsendet med därtill hörande skilda spörsmål snarast kunna komma till stånd. Utan att förbise de ökade krav i fråga om vägbyggnadernas utförande, som automobiltrafiken i stor utsträckning medfört, vill dock utskottet framhålla, att såsom en allmän synpunkt vid de blivande övervägandena torde böra fasthållas, att åt de statsunderstödda vägföretagen kan givas en efter trafikbehovet anpassad planläggning, så att icke på grund av fastställda bestämmelser eller i övrigt tillämpade tekniska normer framtingas anläggningar, som icke stå i rimligt förhållande till den å dessa framlöpande trafiken.

Såsom ett allmänt önskemål framstår ock att kostnaderna för inspektion, kontroll och arbetsledning vid förekommande statsunderstödda vägbyggnadsföretag i möjligaste mån nedbringas och att arbetena organiseras på ett sådant sätt att detta syfte kan vinnas.

Vad till sist angår frågan om beräkningen av det anslagsbelopp, som bör under nu förevarande punkt för nästkommande budgetår anvisas, får utskottet, med hänsyn till de skäl, som av motionärerna åberopats för en höjning av anslaget, tillstyrka, att för nästkommande budgetår för ändamålet anvisas ett belopp av 4,000,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de av herr Tjällgren m. fl. och herr Persson i Trången m. fl. i ämnet väckta motionerna må för *anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000,000 kronor.»

Vid *punkt 18:o* (anläggning av ödebygdsvägar) av herrar S. H. Kvarnzelius, O. Bergqvist, J. G. Waller, C. I. Asplund, K. V. Rydén, P. Nilsson i Bonarp och J. Olofsson i Digernäs, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som funnit de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för höjning av anslaget till ödebygdsvägar synnerligen behjärtansvärda, har ansett sig icke kunna underlåta att förorda en ökning av detta anslag utöver vad Kungl. Maj:t äskat. Med hänsyn till de statsfinansiella svårigheterna finner sig utskottet dock icke kunna tillstyrka högre belopp än det riksdagen beviljade för år 1919 och följande år eller 400,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de av herr Bergqvist och herr Hedström m. fl. i ämnet väckta motionerna må, för *anläggning av ödebygdsvägar* i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor.»

Vid *punkt 24:o* (utförande av vissa fiskehamnar) av herrar *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *P. Nilsson* i Bonarp och *S. Persson* i Fritorp.

Vid *punkt 25:o* (mindre fiskehamnsbyggnader) av herrar *P. Nilsson* i Bonarp, *O. Olsson* i Kullenbergstorp och *S. Persson* i Fritorp, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till de av herrar *K. A. Andersson* och *I. Svensson* samt herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl. i ämnet väckta motionerna, må till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor.»

Vid *punkt 58:o* (ersättning till statens järnvägars änke- och pupillkassa) av herrar *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *P. Nilsson* i Bonarp, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *J. Olofsson* i Digernäs och *S. Persson* i Fritorp vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till den i ämnet väckta motionen må avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Verkliga utgifter.

VI. Sjätte huvudtiteln. Kommunikationsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.			
1	Departementschefen	24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	189,300	
3	Departementets verksamhet		28,420
	Säger för departementet	213,300	28,420
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.			
1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	167,500	
2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet		44,000
3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän..	30,000	
4	Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän		4,500
5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, <i>reservationsanslag</i>	—	
6	Expenser för allmänna arbeten, <i>reservationsanslag</i>	45,000	
7	Förstärkning av reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten		10,000
8	Vägundersökningar, <i>reservationsanslag</i>	90,000	
9	Förstärkning av reservationsanslaget till vägundersökningar		70,000
10	Vägar och kommunikationer, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
11	Förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel		3,000,000
12	Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel		12,000,000
13	Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., <i>reservationsanslag</i>		20,000
14	Understödande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i> ..		850,000
15	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., <i>reservationsanslag</i>		3,000,000
16	Anläggning av enklare vägar, <i>reservationsanslag</i>		600,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
17	Väganläggning mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>		25,000
18	Enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>		50,000
19	Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län, <i>reservationsanslag</i>		250,000
20	Anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland, <i>reservationsanslag</i>		225,000
21	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnadsm. fl. företag, <i>reservationsanslag</i>		100,000
22	Anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, <i>reservationsanslag</i>		250,000
23	Förbättring av Visby hamn, <i>reservationsanslag</i>		125,000
24	Understödande av mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>		100,000
25	Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>		2,000
26	Större reparations- och muddringsarbeten å statens fiskehamnsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>		20,000
27	Upprensning av och fyrbelysning i vissa farleder i Mälaren, <i>reservationsanslag</i>		220,000
	Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet	352,500	20,965,500
	C. Vägunderhållet och skjutsväsendet.		
1	Bidrag till vägunderhållet på landet, <i>förslagsanslag</i>	5,500,000	
2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, <i>förslagsanslag</i>		2,000
3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>		200,000
4	Svenska vägföreningen		25,500
5	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>	390,000	
6	Utgifter för registrering av autobiler, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av autobiler		8,000
	Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet	5,890,000	235,500
	D. Byggnadsväsendet.		
	Byggnadsstyrelsen m. m.:		
1	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	* 257,000	
2	Byggnadsstyrelsens verksamhet		* 97,000
3	Lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer		25,500
4	Möbler för byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler m. m., <i>reservationsanslag</i>		50,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
5	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, <i>reservationsanslag</i>	3,500	
6	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>		20,000
7	Länsarkitekter		35,000
		260,500	227,500
	Kronans publika hus:		
8	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	100,000	
9	Byggnader och reparationer, <i>reservationsanslag</i>	450,000	
10	Förstärkning av reservationsanslaget till byggnader och reparationer		350,000
11	Yttre restaurering av Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i>		175,000
12	Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		510,000
13	Ämbetsbyggnad i kvarteret Kandidaten i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		300,000
14	Förstärkning av grunden under den södra av riksbankens förra byggnader vid Järntorget i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		120,000
15	Lokaler för statens reproduktionsanstalt m. m., <i>reservationsanslag</i>		80,000
16	Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västerbottens län		7,000
17	Möbler för länsstyrelsens i Kalmar län ämbetslokaler m. m., <i>reservationsanslag</i>		23,400
18	Utvärdning av länsstyrelsens i Västerbottens län ämbetslokaler, <i>reservationsanslag</i>		25,000
19	Ändrings- och reparationsarbeten inom fastigheterna nr 5 och 6 i kvarteret Rosenbad i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		* 200,000
		550,000	1,790,400
	Säger för byggnadsväsendet	810,500	2,017,900
	E. Diverse.		
1	Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor, <i>förslagsanslag</i>		30,000
2	Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer		1,000
3	Tidskriften »Brandskydd»		400
4	Svenska aeroklubben		5,000
5	Befrämjande av lufttrafik, <i>reservationsanslag</i>		** 700,000
6	Täckande av vissa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter		62,800

* Beloppet redan beviljat av riksdagen.

** Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
7	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	100,000	
8	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>	3,600,000	
9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	40,000	
10	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
11	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	80,000	
12	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		* 9,000
13	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		180,000
14	Ersättning till direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa för postavgifter i samband med till kassans pensionärer verkställd utbetalning av krigstids- och dyrtidstillägg för tiden 1 januari 1918—30 juni 1923		20,600
15	Viss ersättning åt aktiebolaget Torf		** 115,800
16	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	10,080	
	Säger för diverse	3,850,080	1,124,600
	Summa	11,116,380	24,371,920

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

** Härom har särskilt utlåtande avgivits.